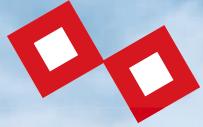

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE 106

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

5

SVIBANJ
2014

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»**Hrvatski planinar**« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izšao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. godine izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
<http://www.hps.hr>

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisk

Ekološki glasnik d.o.o.
Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

Pretraživač i digitalni arhiv

Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te
tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na
internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

<http://www.hps.hr>

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
Palmotićeva 27
10000 Zagreb
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Ivan Hapač
Faruk Islamović
Krešimir Milas
Krunoslav Milas
Radovan Miličić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Miličić
Goran Gabrić

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka je 15 kuna (+ poština).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnicu za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se preplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do oponiza. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

212 140 godina hrvatskog planinarstva

216 UIAA potvrđio vodičke standarde HPS-a

223 Srebrno ogledalo

243 Osiguranja u planinama

Sadržaj

Članci

- 212 140 godina hrvatskog planinarstva
Alan Čaplar
- 216 UIAA potvrđio vodičke standarde HPS-a
Dorijan Klasnić i Alan Čaplar
- 218 Ta' Dmejrek
Damir Šantek
- 221 Planinarenje po Bijelim Karpatima
Milivoj Turk
- 223 Srebrno ogledalo
Krešimir Milas
- 227 Kamin u Mrzloj gori
Slavko Patačko
- 231 Meraška jama - neobičan krški fenomen otoka Cresa
Vanja Radovanović
- 234 Vrh po vrh
Hrvoje Zrncić
- 236 Tri Crna vrha
Klara Jasna Žagar
- 239 Čvor ili uzao, pitanje je sad
Alan Čaplar
- 243 Osiguranja u planinama
Krešimir Milas

Info

- 246 Matokit – vrh Sv. Rok (1062 m)
- 248 Planinarsko natjecanje »Gojerica«
- 248 Planinarsko sklonište Martinova košara (1287 m)
- 249 Prve markacije u hrvatskim planinama
www.pdmmedvescak.hr
- 249 Vremeplov

Tema broja

140. obljetnica hrvatskog planinarstva

Naslovnica

Klek iz Vitunja,
foto: Alan Čaplar

Rubrike

- 250 **In memoriam:** Josip Majnarić
- 251 **Nova izdanja:** Jaskanska planinarska priča
- 252 **Alpinizam:** Prvo hrvatsko-slovensko otvoreno prvenstvo u lednom penjanju
- 253 **Vijesti:** Više od 2000 planinara i izletnika na 32. »Papučkim jaglacima«, Količevkom hrvatske državnosti po Kozjaku, HPD »Kozjak« izabrao novu upravu, 90 godina planinarstva u Bjelovaru, Skupština »Cincara«, Upotreba GPS uređaja za vodiče
- 257 **Kalendar akcija**

140 godina hrvatskog planinarstva

Alan Čaplar, Zagreb

U proljeće 1874. u Ogulinu, podno Kleka, jedne od naših najatraktivnijih planina, dogodio se presudan susret, koji je bio začetak organiziranog planinarskog djelovanja u Hrvatskoj. Nakon uspona na Klek planinar i matematičar iz Graza dr. Johannes Frischauf bio je toliko oduševljen ljepotom planine i okolicom Ogulina da je svojim domaćinima Vladimиру Mažuraniću, sinu bana pučanina Ivana Mažuranića, poslije predsjedniku Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, i Budi Budisavljeviću, istaknutom književniku, predložio da u Hrvatskoj osnuju nacionalnu planinarsku udružugu.

Otvorenie obnovljene i proširene alpinističke muzejske zbirke i izložbe HGSS-a u Zavičajnom muzeju u Ogulinu

Na inicijativu s toga susreta, davne 1874. utemeljeno je u Zagrebu Hrvatsko planinsko društvo (HPD) pa se tako ove godine navršava 140. godina organiziranog djelovanja hrvatskih planinara. Uz to što je naša planinarska organizacija jedna od najstarijih hrvatskih udruga, uvijek s ponosom ističemo da su Hrvati bili deveti narod svijeta i prvi u ovom dijelu Europe koji je imao svoju planinarsku udrugu. Neprjeporna je povijesna činjenica da je hrvatsko planinarstvo od samih početaka imalo europski značaj i išlo ukorak s razvojem planinarstva u Europi i svijetu. HPD je osnovan istodobno s prvim planinarskim udruženjem u Hrvatskoj.

NENAD PEROŠEVIĆ

Svečana priredba »Klek - kolijevka hrvatskog planinarstva« održana je 26. travnja u sportskoj dvorani u Ogulinu.

Gore: govor predsjednika HPS-a dr. Hrvoja Kraljevića, na ostalim slikama: atraktivan glazbeno-scenski program s uprizorenjem povijesnog susreta Frischaufa, Budislavljevića i Mažuranića

gama u zapadnoeuropskim zemljama te začet po austrijskim uzorima budući da je Hrvatska u to vrijeme bila sastavni dio Habsburške monarhije.

Za razliku od planinarstva u drugim zemljama, gdje je glavni cilj bilo osvajanje tada još neosvojenih vrhova, hrvatsko se planinarstvo razvilo kao snažan pokret čiji je glavni cilj bilo upoznavanje planinskih krajeva naše zemlje. Njegovi prvi članovi, većinom poznati znanstvenici, sveuči-

lišni profesori i akademici, zacrtali su kao glavnu društvenu zadaću proučavanje gorovitih dijelova hrvatske zemlje, tada još pune nepoznanica, i time obogatili hrvatsku znanost i kulturu.

U 140 godina organiziranog djelovanja, od 1874. do danas, hrvatski su planinari postigli brojne zavidne rezultate u svim planinarskim djelatnostima – od alpinizma i sportskog penjanja do speleologije i zaštite prirode. Naši su se alpinisti uspeli na najviše

vrhove Himalaje i najviše vrhove svih kontinenata, a speleolozi su istražili neke od najdubljih jama svijeta. Školovanjem, uređivanjem planinarskih putova i kuća te djelatnošću Vodičke službe i Hrvatske gorske službe spašavanja HPS trajno unaprjeđuje razinu sigurnosti u hrvatskim planinama. Hrvatske planinarske udruge članice HPS-a danas upravljaju sa 150 planinarskih domova, kuća i skloništa i skrbe se o otprilike 6000 kilometara planinarskih putova. Izdavanjem časopisa »Hrvatski planinar« i brojnih drugih planinarskih izdanja hrvatski su planinari utkali svoju ljubav prema planinama u hrvatsku kulturu. U Hrvatski planinarski savez udružene su 323 udruge, s više od 28.000 članova.

Visoki pokrovitelj 140. obljetnice hrvatskog planinarstva predsjednik Republike Hrvatske dr. Ivo Josipović uputio je HPS-u i hrvatskim planinarkama 17. travnja srdačnu čestitku, izrazivši najbolje želje za dalje uspješno djelovanje Hrvatskoga planinarskog saveza i planinarskih udruga. U čestitki predsjednika Josipovića naglašava se da su »hrvatski planinari uvijek bili istraživači i čuvari ljepota naših opjevanih planina i gora od Ivanšćice do Velebita, od Učke do Mosora i Blokova, do Bilogore i zapadnih obronaka Fruške gore«, te da je »njegovanje kulturnih tradicija krasilo i krasi rad naših planinarskih društava, koja su uvijek bila rasadnici zavičajnog i nacionalnog domoljublja,

uspješno prenoseći bogatu baštinu svoga djelovanja na mlade naraštaje.«

Obilježavanje 140. obljetnice na svečan je način započelo u subotu 26. travnja na mjestu gdje je niknula ideja o osnivanju planinarske organizacije, u Ogulinu. Dan prije u Ogulinu je održan sastanak vodstva HPS-a s vodstvom Planinske zveze Slovenije. U slovenskom izaslanstvu bili su predsjednik PZS-a Bojan Rotovnik, dopredsjednik PZS-a Tone Jesenko i stručna suradnica za promidžbu PZS-a Zdenka Mihevc. HPS su predstavljali predsjednik prof. dr. Hrvoje Kraljević, dopredsjednik Tomislav Čanić, predsjednik Izvršnog odbora Vladimir Novak, glavni tajnik Darko Berljak i urednik Hrvatskog planinara Alan Čaplar. Dva saveza njeguju izrazitu kvalitetnu i bogatu suradnju na mnogim poljima, a na sastanku su dogovorenji daljnji oblici suradnje.

Na sam dan proslave sa svih je strana Hrvatske, što autobusima, što automobilima, a što vlakovima iz Zagreba i Rijeke u Ogulin prispjelo 1200 planinara iz više od 150 planinarskih udruga. Još prije početka programa mnogi su planinari pošli razgledati obnovljenu i proširenu alpinističku zbirku u Ogulinu te pogledati prigodnu izložbu o razvitku HGSS-a u Zavičajnom muzeju. Zbirku i izložbu svečano je otvorio predsjednik HPS-a Hrvoje Kraljević.

ALAN ČAPLAR

NENAD PEROŠEVIĆ

Prigodni
žig »140.
obljetnica
hrvatskog
planinarstva«
u pošti 47300
Ogulin

Dužnosnici HPS-a i PZS-a pri usponu na Klek. Slijeva: potpredsjednik PZS-a Tone Jesenko, najstariji hrvatski planinar Brane Blažević (94 god.), glavni tajnik HPS-a Darko Berljak, predsjednik PZS-a Bojan Rotovnik, predsjednik Izvršnog odbora HPS-a Vladimir Novak, pročelnik HGSS-a Vinko Prizmić, urednik HP-a Alan Čaplar i dopredsjednik HPS-a Tomislav Čanić

ALAN ČAPLAR

Prigodna glazbeno-scenska priredba »Klek - kolijevka hrvatskog planinarstva« održana je u gradskoj sportskoj dvorani, koja je bila ispunjena do posljednjeg mjesta. U atraktivnom programu posebnu pozornost privukli su scensko uprizorene povjesnog susreta Frischaufa, Budisavljevića i Mažuranića, nastupi puhačkog orkestra, pjevačkog zbara i ogulinskih mažoretkinja. Predsjednik HPS-a prof. dr. Hrvoje Kraljević govorio je o osnutku, razvitku i dosezima hrvatskog planinarstva govorio je, a zatim su se srdačnim čestitkama okupljenima obratili gradonačelnik Ougulina Jure Turković i predsjednik Planinske zveze Slovenije Bojan Rotovnik te je pročitana čestitka visokog pokrovitelja proslave, predsjednika Republike Hrvatske dr. Ive Josipovića. Pročelnik Komisije za povijest planinarstva HPS-a Borislav Aleraj predstavio je alpinističku zbirku, a pročelnik HGSS-a Vinko Prizmić govorio je o izvrsnosti koju su planinari i članovi te službe postigli svojim stručnim školovanjem i svestranim javnim djelovanjem.

U poslijepodnevnim satima proslava je nastavljena usponom na Klek, a svim planinarskim udrugama koje su sudjelovale u svečanosti uručene su na Kleku za tu prigodu izrađene spomenice. Tijekom cijelog dana u Ogulinu je u upotrebi bio prigodni poštanski žig »140. obljetnica hrvatskog planinarstva«. Za svečanost u Ogulinu HPS je tiskao nove razglednice s moti-

vom Kleka i letak o Alpinističkoj zbirci, smještenoj u Zavičajnom muzeju u Ogulinu. Organizatori svečanosti u Ogulinu bili su, uz HPS, još HPD »Klek«, HGSS Stanica Ogulin, Grad Ogulin, Turistička zajednica Ogulina te Pučko otvoreno učilište u Ogulinu, a u organizaciji, izvedbi i osiguravanju cjelokupne svečanosti i pohoda na Klek sudjelovalo je još nekoliko desetaka dužnosnika planinarskih udruga, pripadnika HGSS-a, vodiči iz SPV Lika i SPV Karlovac, te brojni drugi.

Tijekom godine HPS će nizom akcija proslavljati svoj značajan jubilej čije je obilježavanje započelo ovom svečanošću u Ogulinu. U lipnju će u Istri biti otvorena prva dionica Europskoga pješačkog puta kroz Hrvatsku, a na Vinici kod Duge Rese održat će se 28. i 29. lipnja Dani hrvatskih planinara. U drugom dijelu ove godine iz tiska će izaći prigodna monografija »Hrvatsko planinarstvo u tisuću slika«, a na Mljetu će biti održan godišnji sastanak Balkanske planinarske unije, kojemu će domaćin biti HPS. U planu su i brojne druge akcije, poput uspona na najviši vrh Hrvatske Dinaru (1831 m), dana otvorenih vrata planinarskih društava i klubova i sl. Proslava će biti zaključena u svibnju sljedeće godine u Samoborskom gorju pohodom »Tragom prvog izleta HPD-a« u povodu 140. obljetnice prvoga organiziranog planinarskog izleta u Hrvatskoj.

UIAA potvrdio vodičke standarde HPS-a

Dorijan Klasnić i Alan Čaplar, Zagreb

Komisija za planinarstvo UIAA na sastanku 5. travnja 2014. u Chamonixu (Francuska) potvrdila je vodičke standarde Hrvatskog planinarskog saveza i donijela odluku o akreditaciji Programa školovanja u Vodičkoj službi HPS-a. Taj je program u primjeni od 2011. godine, a izrađen je na temeljima modela školovanja vodiča koje se u HPS-u provodi već više od pola stoljeća. Akreditacija UIAA obuhvaća standarde obuke za vodiče i instruktore za ljetno (A standard) i zimsko planinarenje (B standard). Službenom potvrdom da su hrvatski vodički standardi u potpunosti usklađeni s UIAA standardima obuke za vodičku djelatnost završio je dugotrajan i zahtjevan proces međunarodne evaluacije školovanja vodiča u HPS-u. Mentor UIAA koji je pratio primjenu programa

školovanja u Vodičkoj službi HPS-a posebno je pohvalio visoku kvalitetu i ozbiljnost rada na tečajevima za vodiče te stručnost i metodičnost hrvatskih vodiča instruktora.

Broj pripradnika Vodičke službe HPS-a premašio je broj tisuću

Stjecanje UIAA akreditacije za vodičku djelatnost HPS-a rezultat je uloženog truda desetaka hrvatskih planinara koji su na tome radili, ali i rezultat uspješnog rada stotina vodiča HPS-a koji su proteklih desetljeća vodili desetke tisuća izleta nastojeći pritom članovima HPS-a organizirati siguran i ugodan boravak u planinama. Međunarodno priznata kvaliteta hrvatskih vodičkih standarda ujedno je i priznanje zainteresiranosti i opredijeljenosti velikog broja planinarskih udruga da obučavaju svoje članove za vodičku djelatnost u HPS-u. Vrijedi istaknuti i suradnju Vodičke službe HPS-a s HGSS-om oko pitanja sigurnosti u obuci vodiča, ali i opredijeljenost mnogih spašavatelja za vodičku djelatnost. Osim spašavatelja, u sastavu Vodičke službe HPS-a danas je i velik broj sportskih penjača, alpinista, speleologa i drugih koji svoje znanje nesobično daju planinarskoj zajednici.

Ima mnogo simbolike u činjenici da je proces usklađivanja hrvatskih vodičkih standarda s međunarodnim standardima potvrđen na mjestu gdje je 1821. osnovana prva vodička organizacija u svijetu i to baš u godini u kojoj HPS obilježava 140. obljetnicu. Dodatna simbolika leži i u činjenici da je upravo početkom travnja broj evidentiranih članova Vodičke službe HPS-a premašio 1000.

Usvajanje UIAA standarda i stjecanje akreditacije UIAA bio je jedan od ciljeva koje je Vodičkoj službi HPS-a zadala Skupština HPS-a 2011. godine. Drugi važan cilj u tekućem mandatnom razdoblju bilo je intenziviranje školovanja za vodiče društvenih izleta te povećanje broja vodiča, što je također ostvareno na iznimno uspješan način. Rad planinarskih udruga i planinarskih vodiča u HPS-u dodatno će urediti i unaprijediti Pravilnik o organiziranju i vođenju izleta, tura i pohoda u HPS-u, koji je u završnoj etapi postupka donošenja.

UIAA akreditacijom otvorene su i nove mogućnosti na međunarodnom planu. Hrvatski planinarski savez već sada ima vrlo razvijenu suradnju s vodičima koji djeluju u planinarskim savezima iz regije u našem okruženju, a UIAA standard omogućuje nove vidove suradnje upravo u edukaciji i usklađivanju u raznim pitanjima vodičke djelatnosti. Vodiči HPS-a vodit će članove planinarskih udruga članica HPS-a, prema stupnju obučenosti, u svim državama čije su planinarske asocijacije članice UIAA bez bojazni da njihov status neće biti prepoznat.

Priprema vodiča za polazak na turu

Stijenska vježba vodiča na Mosoru

Vodiči instruktori HPS-a

Ta' Dmejrek

Gotovo nepoznat, neobilježen i nedefiniran najviši vrh Malte

Damir Šantek, Zagreb

Malta je otok s površinom od 316 kvadratnih kilometara. Za usporedbu, manji je od Krka ili Cresa, čije površine iznose 405,78 km². Na tako maloj državi-otoku, ako nije vulkanskog podrijetla, teško je očekivati visoke planine. I doista, najviši vrh Malte, Ta' Dmejrek, ima neznatnu visinu – samo 253 metra. Usporedimo li ga ponovno s Krkom i Cresom, zapazit ćemo da je i dvaput niži od njih. Najviši vrh Cresa zove se Gorice (648 m) i planinarima nije atraktivn pa se svi penju na Sis (639 m). Na Krku je najviši vrh Obzova (569 m).

Kad sam bio na Malti poželio sam se uspeti na njezin najviši vrh, računajući da to neće biti teško. Namjeravao sam nakon uspona na vrh otpješaćiti uz more do megalitskih hramova Hagar Quima i Mnajdre te se spustiti do lučice Wied iz-Zurrieq i čamcem posjetiti maltešku Modru špilju. Put nije težak, a dug je oko 12 kilometara. Očekivao sam da će uspon na Ta' Dmejrek biti vrlo jednostavan, ne samo zbog malog uspona i neznatne težine, već i zato što je to najviši vrh Malte, pa sam bio uvjeren

da je dobro obilježen. Znao sam da se vrh nalazi u blizini mjesta Dingli na istoimenim klifovima, koji se na jugozapadnoj obali otoka strmo spuštaju u Sredozemno more, a podrobnejne podatke o putu prema vrhu namjeravao sam potražiti na samoj Malti. Međutim, svi vodiči, agencije i prospekti, ako i spominju Ta' Dmejrek, čine to površno i gotovo slučajno pa se na taj način ne može ništa pouzdano doznati.

Krenuo sam autom u Dingli (vozeći lijevom stranom ceste, što je posebno zabavno na kružnim tokovima), siguran da ću tamo iz prve ruke dobiti tražene informacije te računajući da je vrh »dostojno« i vidljivo obilježen. Naravno, u mjestu je većina stanovnika čula za Ta' Dmejrek, no na pitanje gdje se nalazi odgovor je bio sasvim neodređen. Što je još čudnije, gledali su me kao nekog čudaka koji pita za nešto što nikoga ne zanima. »Uglavnom, to je tu negdje uz Triq Panoramiku... zašto vas to uopće zanima?« bili su odgovori stanovnika Dinglijia. Tu i tamo netko je spomenuo da je vrh negdje kod Ta' Zuta uz Triq Panoramiku.

Malta je otok s površinom od 316 kvadratnih kilometara. Na tako maloj državi-otoku, ako nije vulkanskog podrijetla, teško je očekivati visoke planine. I doista, najviši vrh Malte, Ta' Dmejrek, ima neznatnu visinu – samo 253 metra

Hodajući oko mesta gdje bi vrh trebao biti, tražio sam bilo kakvo obilježje, naznaku, makar i užvisinu, nešto što bi upućivalo da je to najviši vrh Malte. Uzalud! Lutao sam od radarske postaje s kupolom na vrhu, zatim kraj kapelice sv. Magdalene sve do spremišta za žito iz brončanog doba i natrag. Vrh nisam pronašao ni prepoznao, no sasvim sam sigurno prošao preko njega ili mimo njega. Tako je na neki način neslavno završio moj uspon na najviši vrh Malte. Vrh, jednostavno, nije bio obilježen.

Svoju sam potištenost ubrzo nakon toga isprao u Bobby Landu dobrom malteškim vinom i izvrsnim paprikašom od zečetine, jednim od izvornih i najpoznatijih malteških jela. Uza sve to vrijedi se prisjetiti i odličnog vidika s klifova prema otvorenom moru i u dubinu koja se otvara ispod njihovih stijena.

Putujući nakon »vjerojatnog« osvajanja najvišeg vrha Malte dalje prema jugoistoku, došao sam nakon otprilike devet kilometara do Hagar Quima i Mnajdre. Prosječan Hrvat doživljava Maltu gotovo isključivo kao državu koja na Eurosingu pjesme uvijek izvodi na engleskom jeziku i kao postojbinu jedne od najpoželjnijih reprezentacija u kvalifikacijskim skupinama za europsko nogometno prvenstvo. Teško da u takvoj percepciji postoji prostor za mjesto gdje se nalaze najstarije megalitske samostojjeće kamene gradevine na svijetu, nastale u razdo-

Arheološko nalazište i turistička atrakcija na vršnom dijelu Malte

blju od 3600 do 3000 godina prije Krista, više nego 500 godina starije od egipatskih piramida. Hramovi u Hagar Quimu i Mnajdri najbolje su sačuvani među mnogobrojnim građevinama iz tog doba na Malti i Gozu te ih svakako vrijedi posjetiti. Hramove danas nadsvodaju goleme sferne konstrukcije koje služe za zaštitu od atmosferskih utjecaja, što im uvelike oduzima mistiku i čar bogate prošlosti te im daje značaj potpuno neprirodne budućnosti. Ti pokrovi zapravo djeluju kao kakvi svemirski brodovi koji su se spustili iznad hramova kako bi usisali i odnijeli te vrijedne kamene svjedočke prošlosti na analizu u neku drugu, nama daleku i nepoznatu galaksiju.

O pravoj svrsi tih hramova zapravo se ne zna mnogo. Građeni su od kamenih blokova, pri čemu najveći teže i više od 20 tona. Najčešće su gradeni u obliku lista djeteline, u kamenima su izbušeni otvorji vjerojatno za drvene noseće grede, vrata ili nešto treće, neki kameni blokovi imaju ugravirane manje ili više komplikirane i stilizirane ornamente, u blizini hramova nalaze se špilje, u iskopinama

SРЕДОЗЕМНО МОРЕ

Ulaz u maltešku Modru špilju

su pronađene skulpture žena raskošnih oblina, vjerojatno božice plodnosti... Mnoštvo pojedinosti, slutnji i naznaka, ali bez pravoga i stvarnog odgovora. Šećući se između tih kamenih blokova osjetio sam neku neobičnu svetost i mir koji prožima

prostor, unatoč mnoštvu turista koji ipak uglavnom dolaze autobusom u velikim skupinama. Čudesan je i vidik između blokova u zidu na usamljen otok Filflu, koji izgleda kao velika odlomljena ploča udaljena od obale nekih 4 do 5 kilometara. Filfla je danas zaštićeno gnjezdilište ptica pa je ljudima tamo zabranjen pristup.

Put me dalje vodi u istom smjeru i nakon nekoliko kilometara spuštam se u Wied iz-Zurrieq. To je lučica ispod stare kamene kule koja je služila kao promatračnica. Tu završava moja pješačka tura. Iz lučice se malim, starinskim, šarenim drvenim barkama, tzv. dghajsama, može posjetiti Modra špilja, koja je prepoznatljiva po sličnom efektu kao naša Modra špilja na Biševu. Posjet uključuje i niz drugih manjih špilja te pogled s mora na velik prirodni luk od vapnenca nastao erozijom stijene. Očaravajuća modra boja koja prosijava iz morskih dubina nije jedinstvena, ali je uvijek ponovno čarobna. Ljubitelji Brad Pitta mogli bi se prisjetiti scena iz filma »Troja« koje su snimane upravo ovdje.

Ovakva i slična, pa i bolja »planinarska« iskustva, mogu se doživjeti na svakom našem većem otoku. Ipak, ugodaj i doživljaj planinarenja po Malti vrijedni su truda.

Planinarenje po Bijelim Karpatima

Milivoj Turk, Varaždin

Namjera da odem u Češku niknula je iz želje da istražim rodoslovje svojega djeda po majci Antonina Galara, koji je rođen u mjestu Veselí nad Moravou. Ono se nalazi u Moravskoj, u pokrajini čiji je glavni grad Brno. Taj dio južne Moravske naziva se još i Češka Slovačka. Ali kakve to ima veze s planinarenjem? Kao što ćete vidjeti – ima.

Kad sam u listopadu 2013. planirao petodnevno putovanje u Moravsku s prijateljem Brankom, napravio sam raspored obilaska i razgledavanja meni dotad nepoznatih krajeva, a jedan dan bio je predviđen za planinarenje po Bijelim Karpatima, na češkom: Bilim Karpatima, te za uspon na najviši vrh Veliku Javorinu, visok 970 metara. A to je već, siguran sam, tema za članak u našem časopisu.

Put do Češke bio je ugodan jer smo se velikim dijelom vozili autocestama kroz Austriju i Češku. U gradiću Veselí nad Moravou smjestili smo se u udobnom i cijenom povoljnom privatnom pansionu, koji je bio naše uporište za istraživanje Moravske. Taj tjedan vrijeme nam nije bilo osobito naklonjeno, no kiša je padala uglavnom noću pa smo danju uspjeli obići i razgledati više gradova i mjesta. Posebno izdvajam Luhačovice, prekrasne toplice s atraktivnim vilama, hotelima i parkovima, gdje treba ostati nekoliko dana ili tjedana, a ne samo nekoliko sati. Istim i mjesto Lednice koje se prvi put spominje u zapisu iz 1222. U njemu je dvorac, rekonstruiran u neogotičkom stilu od 1846. do 1858. Okružuje ga prostran otvoreni park s nekoliko okruglih, romantičnih zgrada (»minaretom«, akvaduktom i umjetnom pećinom). Od 1996. cijeli je taj kompleks pod zaštitom UNESCO-a.

Dan prije povratka posjetili smo najprije mjesto Kuželov s mlinom vjetrenjačom iz 1842., izgrađenom po uzoru na nizozemske. Vjetar koji smo tamo osjetili opravdavao je njegov smještaj. Nastavili smo put u Novu Lhotu, gdje smo u mjesnom uredu od tamošnjeg službenika, osim dobrih turističkih karata, dobili i upute za svoj

uspon. Preporuka je bila da automobil ostavimo u mjestu Vapenky, odanle krenemo prema vrhu i vratimo se istim putom. Do vrha će nam trebati gotovo dva sata, a natrag malo manje.

Bijeli Karpati prostiru se na površini od 715 kvadratnih kilometara duž češko-slovačke državne granice. Od 1996. zaštićeni su kao svjetski rezervat biosfere UNESCO-a. Na jugu gorja nalaze se lijepo livade s dvadeset vrsta rijetkih orhideja. Osim njih, ovdje rastu i ljiljani, perunike i encijani. Središnji i istočni dio karakterističan je po malim poljima i pašnjacima. U šumama žive mnoge zaštićene vrste životinja, na primjer ris i divlja mačka, ali i srne, jeleni i divlje svinje. Tom najstarijem moravskom rezervatu pripada i bukova prašuma na sjevernom obronku najvišega vrha. Bijele Karpate posjećuju ljeti radi planinarenja, jahanja i vožnje bicikлом, a zimi radi skijanja.

Vrijeme je da napokon krenemo prema željenom vrhu. Napuštamo Vapenky i ubrzo iza jedne prelijepе kapelice skrećemo desno na naš pohod. Najprije je to nekoliko kilometara uređenoga asfaltiranog puta, a poslije široka makadam-ska staza. To je zapravo poučna staza prilagođena biciklistima. Njome se ugodno i postupno uspinjemo prema cilju. Usput dostižemo neke ljudi koji idu istim putom do vrha ili još dalje

Tipičan krajolik u Bijelim Karpatima

Milivoj Turk na Velikoj Javorini

u Slovačku. Ubrzo stižemo na odmorište Rubae, koje je otprilike na pola puta. Nakon kratkog odmora nastavljamo, stalno kroz karakterističnu bukovu šumu. Ovdje je jesen već itekako prisutna pa gotovo stalno hodamo po tepihu od lišća. Tu i tamo primjećujemo mokro kamenje na kojem je prije kratkog vremena tekla voda iz obližnjih izvora.

Vrijeme je idealno za planinarenje pa bez ikakvih teškoća stižemo na vršni greben, iako staza nije planinarski obilježena. Primjećujemo da se dovre može doći i s druge strane, pješke ili biciklom. Krasan dan odjednom je postao vrlo nezgodan – pojavila se gusta magla, a vidik se sveo na desetak metara. Brzinu vjetra ne možemo procijeniti, ali nas dobrano zanosi u hodu. Usto je počela padati i kišica.

Zanimljiva kapela na putu prema Velikoj Javorini

No, ipak nije bilo sve tako crno kako se činilo na prvi pogled. Grebenom vodi lijepa staza. Nije ugažena, ali je lako uočljiva. Prati granicu između dviju država. Pogranični stupići na lijevoj strani imaju oznaku CZ, a na desnoj S. Ti su stupići najbolji orijentiri. Staza ih obilazi malo s jedne malo s druge strane. Hodajući po grebenu oko četvrt sata stižemo do najvišega slovačkog vrha u Bijelim Karpatima. Visok je 965 metara. Tu se fotografiramo ispred obavijesnih ploča, a zatim nastavljamo još četvrt sata do najvišega češkog vrha u tome gorju – Velike Javorine (na češkom Velká Javořina). U njegovojo je neposrednoj blizini golem telekomunikacijski odašiljač. Nažalost, vidljivost je zbog magle tek nekoliko metara.

Poslije silaska s grebena vraćamo se u dobrom vremenskim uvjetima, a i dobro raspoloženi zbog ostvarenog plana. Auto nas čeka ispred ugodne gostionice koju su nam domaćini prepričili kao mjesto za ručak. Drugih gostiju nema pa se odmah možemo prihvatići jela. Obrok se sastoji od junećeg filea s karameliziranim lukom, priloga i salate, a desert su bile palačinke s voćem i sladoledom. Za vrijeme pohoda nismo ništa jeli pa smo ovdje nadoknadići potrošene kalorije. Tamošnje normalne cijene, naša skromna potrošnja proteklih dana i sutrašnji povratak bili su razlog da se riješimo čeških kruna. Zadovoljstvo ipak nije bilo potpuno jer sam, kao vozač, umjesto izvrsnoga češkog piva ili čaše njihova dobrog vina dobio samo bocu bezalkoholnog piva, koju »iz protesta« nisam htio popiti dokraj. Ovo će postati razumljivim kada kažem da u Češkoj vozači ne smiju imati u krvi ni promil alkohola. Čim sam doznao za tu zakonsku odredbu strogo sam je poštovao.

Prije noći vratili smo se u svoj pansion i počeli se spremati za povratak u Hrvatsku. Nevjerljivo brzo prošli su nam zanimljivi i sadržajni dani u Češkoj. Sada se s radošću sjećamo svega što smo vidjeli i doživjeli, ali na tom malom prostoru postoji još mnogo toga vrijednoga što smo morali izostaviti. Bit će mi draga ako nekoga čitatelja potaknem da ciljano ili usput posjeti Bijele Karpatе. Predlažem ipak da odvojite više vremena, kako biste ih doživjeli u potpunosti. Učinite li tako, razumjet ćete oduševljenje koje nas je obuzelo nakon samo nekoliko sati provedenih u tom zanimljivom gorju.

Srebrno ogledalo

Krešimir Milas, Zagreb

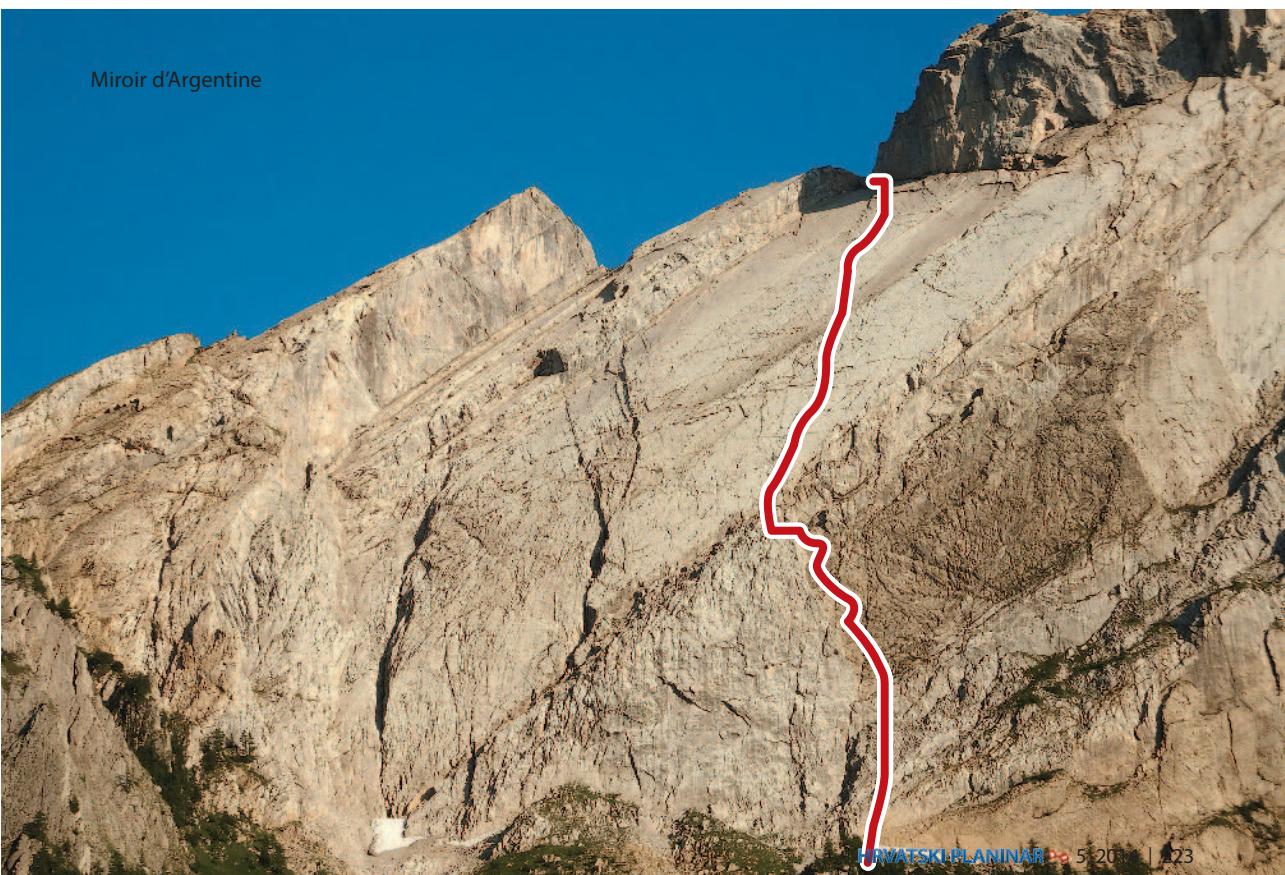
Miroir d'Argentine ili, prevedeno na hrvatski jezik, Srebrno ogledalo, naziv je stijene u frankofonskom dijelu Švicarske, iznad Solalexu. Idilično mjestošće od samo nekoliko kuća okruženo je prekrasnim planinama, kilometarskim stijenama i vrhovima višim od 3000 metara. Stijena Miroir d'Argentine, koja se nalazi u njegovoj blizini, najpoznatije je obilježje tog mjesta.

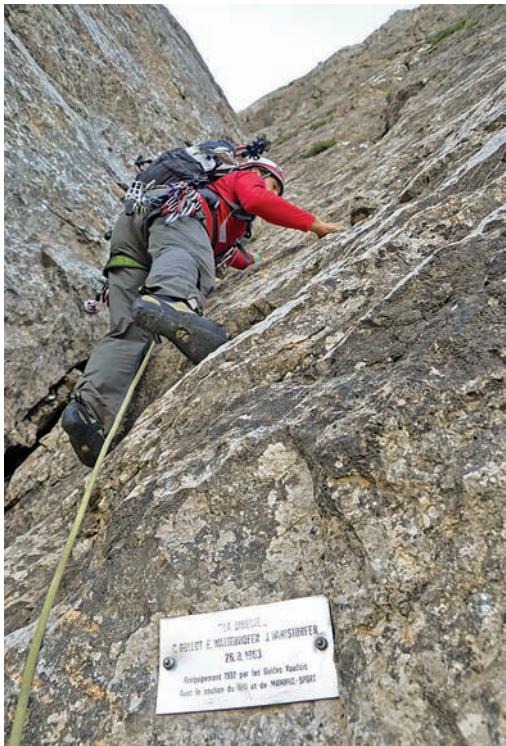
Posljednja su tri dana bila za nas dvojicu prilično naporna. Popeli smo se smjerom Frendo spur u stjeni Aiguille du Midija, visokim 1200 metara, izdržali hladnu i lošu noć na Vallée Blanche i drugi dan krenuli na Mont Blanc smjerom Tres Monts. Rene se popeo do vrha, a ja sam se zbog glavobolje okrenuo nakon tri sata uspona i sišao u Chamonix. Kasnije popodne susreli smo se i proslavili uspon toplim obrokom, hladnim pivom

Planine iznad Solalexu

Miroir d'Argentine

Na ulazu u smjer

Miroir d'Argentine ili, prevedeno na hrvatski jezik, Srebrno ogledalo, naziv je stijene u frankofonskom dijelu Švicarske, iznad Solalexu. Stijena Miroir d'Argentine, koja se nalazi u njegovoј blizini, najpoznatije je obilježje tog mjesta. Od brojnih smjera u Ogledalu odlučili smo se za najpopularniji – La Directe

i dugim odmorom. Ujutro smo rano ustali, kratko doručkovali i ubrzo bili u prekrasnom mjestu La Buet, odakle počinje pristup do našega sljedećeg cilja – petstometarske stijene i smjera ocjene 6a.

Hrapav granit, čvrsta hvatišta i dobra upenjanost omogućili su nam da uspon i spust po užetu izvedemo za manje od tri sata. Ubrzo smo se ponovno vozili kombijem prekrasnim alpskim dolinama. Uska planinska cesta dovela nas je u Solalex.

Gledao sam mnogo fotografija našega Srebrnog ogledala na internetu pa sam ključne orientire već znao napamet, ali pravu ljepotu i posebnost takve stijene doživio sam tek gledajući je uživo. Kao da je netko divovskim nožem za tortu odrezao jednu krišku planine. Netko dobar – jer ostavio nam je za uživanje najbolji sloj. Vapnenačka ploča viša od 400 i široka nekih 300 – 350 metara, sužava

se pri dnu u šiljak, a na vrhu je zatvorena prevjesima koji uz mrvu mašte daju očaranom alpinistu jasnu sliku nekadašnjeg izgleda stijene. Razložljena je s nekoliko velikih pukotina, kamina i polica, koji su glavni orientiri u stjeni isprekidanoj beskrajnim tankim pukotinama što se sijeku pod gotovo pravim kutom. Upravo te pukotine, u koje ponegdje stane cijela penjačica, a ponegdje tek vršci prstiju, omogućavaju brzo i prekrasno penjanje.

Od brojnih smjera u Ogledalu odlučili smo se za najpopularniji – La Directe. Sutradan, nakon jednosatnog pristupa, navezivali smo se na uže podno stijene. Trojica mjesnih penjača koje smo tamo zatekli pustila su nas ispred sebe. Kratko smo porazgovarali i usput, naravno, nahvalili Hrvatsku u stilu: lijep je taj vaš Miroir, ali trebate vidjeti Paklenicu!

Prvih 120 metara smjera ide kroz četiri rastežaja po strmom žlijebu i kaminu težine do stupnja V, koji je na nekim mjestima izlizan do sjaja. Popularna stijena i popularan smjer znaju to napraviti od nekoć hrapava vapnenca. To se često viđa baš u Paklenici. Zbog toga na ključnim mjestima nema trenja pod penjačicama, što nas katkad tjera

na čudne pokrete. Sa sidrišta se smijem Reneu kako uglavljuje glavu u uskom kaminu da bi mogao oslobođiti ruke, a nedugo potom smijem se samome sebi jer sam nesvjesno završio uglavljen cijelim tijelom u vodoravnom položaju u tom istom kaminu. Manje mi je bilo smiješno odglavljavati se iz tog položaja dok je ruksak viseći na zamki stalno zapinjao. Položaja koji troši snagu i koji bi se zasigurno dao elegantnije riješiti. Umjesto četiri rastežaja potegli smo puna dva od 60 metara i našli se na vrhu široke gredine koja se strmo uzdiže od podnožja stijene. Kratka priječnica po njoj i prijelaz preko blagog prevjesa doveli su nas konačno na veliku ploču i njezine pukotine.

Došavši napokon na svoj pravi cilj, suočili smo se s neočekivanim nedoumicama. Kuda ide smjer i zašto nagib ploče nije veći? Bez jasnih, karakterističnih orientira u stjeni smjer smo mogli tražiti

Borba sa suncem

Preko prevjesa

jedino po klinovima kojima je opremljen, ali je razmak među njima bio i po dvadeset metara, što je previše da bismo mogli uočiti gdje je sljedeći klin. Ploča se odozdo (kako to inače često izgleda) činila mnogo strmijom i očekivali smo malo atraktivnije penjanje. Na sidrištu smo zaključili kako ne mora uvijek biti teško da bi penjanje bilo lijepo i dogovorili se da ćemo jednostavno ići prema gore najljepšim pukotinama.

Rastežaje laganih ocjena brzo nižemo ispod sebe. Na sidrištima tek kratko razmijenimo dojmove, najčešće samo osmijehom. I Reneu i meni ovo je najneobičnija stijena koju smo ikada penjali. Cijeli rastežaji idu po kosoj pukotini širokoj oko pet centimetara, što bi bilo uobičajeno u granitu, ali u vapnenačkoj je stijeni fenomen. U takve pukotine gurnem samo vrh penjačice i okrenem nogu da se vibram uglavi, a rukama se samo pridržavam za ploču. Tako napredujem gotovo trčeći i većinom razmišljam kakve bi sve legende naš narod

Na vršnom grebenu

prenosio s koljena na koljeno da se kojim slučajem ovakva neobična stijena nalazi na Velebitu. Bijela ploča okružena golemim prevjesima... zasigurno bi se radilo o nekom otisku ruke ili stopala.

Ubrzo iznad prevjesa proviruje sunce i počinje pržiti, a i postaje sve teže tražiti smjer jer to znači gledati u sunce. Stijena je srećom stalno podjednake težine i penjanje najljepšim pukotinama opet se pokazuje najboljim izborom. Vršni je prevjes bogat hvatištima i bez mnogo muke izlazimo preko njega na greben. Brzo namatamo uže, pijemo posljednje gutljaje vode i dijelimo energetsku čokoladicu koju smo neotvorenu našli u smjeru. Kratko razgovaramo sa Švicarcima koje susrećemo te nastavljamo grebenom prema vrhu Haute Corde (2325 m), preko kojega se silazi u dolinu. S vrha nas alpski pašnjaci u sat vremena spuštaju u dolinu, gdje stotine krava zvoncima stvaraju jedinstvenu zvučnu kulisu. Nikad nisam čuo ništa slično. Pravi planinski koncert! Još smo se više oduševili kad smo usred livade naletjeli na vjenčanje mladog para, popraćeno sviranjem na alpskom rogu, kao u nekoj alpskoj bajci.

Puni dojmova spuštali smo se posljednje metre niz planinski potok prema kombiju u

društvu dvaju mjesnih planinara i razgovarali s njima o okolnim planinama, a najviše o Ogledalu. Stao sam da popijem vode iz potoka i ocijenio je jako ukusnom. Jedan od mještana tiho reče: »Da, vjerojatno zbog svih onih krava koje obavljuju nuždu u nju.« Brzo sam nastavio hodati kao da ništa nije bilo i, ne bih li sačuvao dostojanstvo pred samim sobom, u mislima se vratio na veliku bijelu ploču i žute prevjese.

Vjenčanje

Kamin u Mrzloj gori

Slavko Patačko, Zagreb

Utorak je. Još smo uvijek na godišnjem. Cure su gotovo svaki dan kod nas pa »baka-i-deda-servis« radi punom parom. I danas su došle. No, usluge čuvanja preuzeila je samo baka. Deda si je priušio malo planinarenja.

Ove sam godine drugi put u Logarskoj dolini. Sredinom veljače popeo sam se na Tursku goru preko Turskog žleba, a danas sam namjeravao kroz Hudi prask dosegnuti vrh Mrzle gore.

Hudi prask je nemarkirana staza težine II koja se s Okrešlja uspinje prema Mrzloj gori. Međutim, samo zato što sam bio pretjerano samouvjeren i što podatke s interneta nisam nadopunio savjetima domara planinarskog doma na Okrešlju, sve je i ostalo samo na namjeri. Da sam

navratio u dom i pitao domara, danas bi u mojoj planinarskom dnevniku zasigurno bio utisnut trokutast žig Mrzle gore, jednog od najteže dostupnih vrhova u Kamniškim Alpama.

Do stijene sa spomen-pločom planinaru koji je tu nesretno skončao davne 1934., gdje ustvari i počinje Hudi prask, sve je išlo glatko. Opisat ću s nekoliko riječi pristup toj stjeni. Kod smjerokaza »Dom na Okrešlju«, ili dvadesetak metara prije kućice Gorske reševalne službe, ili pak desetak metara od ploče s natpisom »Tu je stajala prva kuća na Okrešlju«, desno se odvaja nemarkirana staza. Nakon nekoliko minuta ona prelazi veću vododerinu te nastavlja manjom, koja se gotovo pod pravim kutom spaja s

Logarska dolina

SLAVKO PATAČKO

onom prvom. Prije nego što se stigne do stijene još se mora prijeći preko manjeg sipara, koji je, gledan s Okrešlja, trokutasta oblika.

Od stijene smjer dalje vodi lijevim, desetak metara širokim usjekom. Na njegovu izlasku pozornost mi je privukao uzak kamen s lijeve strane. Hudi prask, koji se nastavlja desno, što sam poslije doznao od domara, nisam ni pogledao.

Kamin me osvojio na prvi pogled. Ispočetka lagane dvojkice. Ništa strašno. Prepuštam se penjanju i uživanju. Slijeva i zdesna okomite stijene. Samo mjestimice otvoriti se između njih vidik na Logarsku dolinu, najljepšu ne samo u Alpama, nego i u čitavoj Sloveniji, planinarski dom na Okrešlju, Planjavu, Kamniško sedlo, Branu i Tursku goru.

Kako ulazim sve dublje u kamin, postaje sve teže. Počelo je ukliještenim kamenom. Bolje rečeno gromodom promjera dva metra na koju se trebalo popeti. Odustati? Ma ne, kaj god! Ruke sam prislonio na stijenu tražeći što bolja hvatišta i stopinke. Sve je prilično sklisko i vlažno. Ovo više ni slučajno nisu dvojke. To je jaka trojka, možda i u plusu. Hvatom se za stijenu i polako se dižem. Uh... uh! Ovo je grdo. Ruksak mi smeta na ledima. Gojzerice proklizavaju tražeći bilo kakve

oslonce. Uh! Konačno izlazim iznad kamenčine. Na trenutak mi preleti glavom što bi se dogodilo da se iznad mene bilo iz kojeg razloga pokrene samo jedan kamenčić. Začas bi se stvorila kamena lavina, a ja bih najvjerojatnije ovdje ostavio svoje kosti. Br...!? Bolje je da o tome i ne razmišljam.

Malo više čekala me još jedna zacvikana grdosija. Ovo je sad već prilično ozbiljno. Gledam, odmjeravam. Odustajanje? Ma ne još! Rukama tapkam po stijeni. Nalazim nekakve male izbočine. Pokušavam se podići. Ne ide. Skliske su i nedovoljno velike. Vijuge mi rade sto na sat. Razmišljaj! Mora postojati rješenje. A da ipak odustanem? Ej, čekaj malo! Pa, ako ne ide rukama... Tako je! Ledima sam se naslonio na stijenu, nadajući se da neću ništa skršti u ruksaku, i nogama se čvrsto odupro o stijenu nasuprot. Ooops! Uspio sam se podići. Eto, ide! E, sad je mnogo lakše. Vidim hvatišta koja odozdo nisam mogao vidjeti. Taj sam način penjanja prvi put primijenio u kanjonu Trigetu na Krku i pokazao se vrlo učinkovitim. Lijevu gojzericu postavljam na poveću izbočinu, a desnom rukom nalazim čvrsto i stabilno hvatište. Zauzimam strateški položaj iz kojeg ću se okrenuti licem prema stijeni. Uspijevam! O, krasno! Još malo. Pružam lijevu ruku i oslanjam se njome na zaglavljeni kamenčić od nekakvih tristo kila. Još malo, još samo malo, još... Neeeee...! Je li moguće!? Brzinom munje povlačim ruku s kamena. Gromada je na vagi, počela se njihati. Majko moja! Ako padne, padam i ja! Poklopit će me! O ne! Još se malo klatila, a onda se na moju veliku radost i sreću smirila. Što sad? Moram naći oslonac za desnu nogu, i to brzo. U priličnoj sam frci. Pokušavam, napipavam. Kako je sve sklisko! Gubim snagu. Napeti mišići podrhtavaju. Gotovo je! Snaga me napušta, past ću! »Andelete čuvaru mili, svojom snagom me zakrili....« To! Gojzerica mi se napokon zaglavila u omanjoj pukotini. Uspio sam se podići.

Ulez u kamin

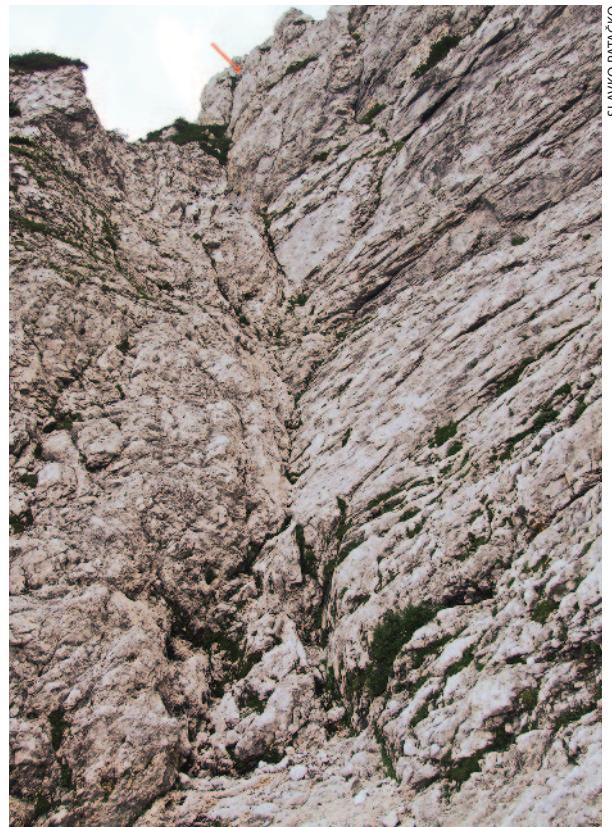

SLAVKO PATAČKO

Iznad kamenčine koju ne želim ni pogledati, a kamoli dodirnuti, uz pomoć raznih minerala, energetskih pločica, domaćega špeka, svega i svačega, iscijedenom tijelu pokušavam vratiti izgubljenu snagu.

Kamin postaje još strmiji, vlažniji, uži. Kamenje mi bježi pod nogama. Otklizat će dolje. Pa ovo je stvarno da poludiš!? Otklizat će! Koliko sam god mogao zarinuo sam prste obje ruke duboko u zemlju, do korijenja nekakvih biljčica. Nevjerojatno! Ništa nije stabilno, sve klizi, sve se ruši! Srećom, izlaz je nekoliko metara iznad mene. Četveronoške izlazim iz smjera. Ponos i zadovoljstvo, sreća i osmijeh. I dubok uzdah olakšanja. Dok pogledom nastojim dokučiti i odgonetnuti svoj položaj, još me samo ostaci blata na koljenima i ispod noktiju podsjećaju na kalvariju koju sam preživio malo prije. Lijevo ponor, desno ponor. O, Bože moj! Kamo sam se to zavukao? Ravno ispred mene, desetak metara više, između stijene i klekovine, nazire se nekakva stazica. Uspinjem se do nje. Najvjerojatnije su to tragovi gamsova, divokoza. Ta nazovistazica zavija lijevo oko stijene, a potom se lagano spušta u veći usjek. Ako sam dosad sumnjao, sad mi je potpuno jasno, to sigurno nije Hudi prask.

No, odustajanje još nije dolazilo u obzir. Komad starog užeta, ostavljenog tu tko zna kada, dao mi je dodatan poti-

SLAVKO PATAČKO

caj. Ovdje se već netko penjao. Pa ako je mogao on ili oni, zašto ne bih mogao i ja? Lijevo, u desetak metara širokoj stijeni, vidi se lijep, simpatičan žljebić. Učinio mi se jako zgodnim. Približavajući se stijeni doživio sam blizak susret s crnim gadom, vrstom zmije posve crne boje. Koliko sam se iznenadio ugledavši zmiju na ovoj visini, toliko se zasigurno iznenadila i ona vidjevši čudnu spodobu u tim vrletima.

Ulagam u stijenu. U početku školski primjer dvojke. Divota! Stijena granitna, razvedena, puna hvatišta i stopinki. Prava poslastica. Do vršnoga grebena po mojoj procjeni nema više od stotinjak metara. Izlaskom na greben ova bi priča bila zgotovljena. Naime, grebenom vodi markirana staza od Matkovoga kota do Mrzle gore. Već sam se ponadao kako će naći prolaz do grebena, kad mi se učinilo da mi nekako sve teže ide. Zanesen penjanjem nisam ni primijetio da su pitome dvojke najednom prerasle u opasne trojke. Hvatom se za

Ovdje sam odustao

Pogled u Logarsku dolinu

SLAVKO PATAČKO

kržljavu klekovinu. Pravo je čudo kako je tu izrasla. Dobro sam se uglavio u njoj. Tako, dobro je! Mogu se malo opustiti i prepustiti užitku. Vidik na dio Logarske doline i lanac vrhova s njene druge strane savršen je. Obuzet ljepotom gotovo zaboravih na svoj položaj. A on je potpuno nezavidan. Desno od mene visoka glatka okomica. Neprolazno. Lijevo nekoliko metara klekotine pa onda ambis. Neprolazno. Jedini je prolaz iznad mene, ili je ipak bolje vratiti se dolje, odakle sam i došao. Žljetiće kojim sam se popeo nastavlja se, ali stijena više nije težine kao dosad, nego se približila granici kad je penjanje izrazito opasno i kad stalno prijeti opasnost od pada. A pasti ovdje bez osiguranja značilo bi kraj.

Doduše, naziru se nekakve izbočine, a i stijena nije tako visoka. Nije viša od pet metara. Hm... hm! Ne znam! Možda... »Čekaj malo, pa to je čista četvorka, zar ćeš to penjati solo, bez ikakva osiguranja?« Iz crijeva kroz želudac do moždanih vijuga dolaze mi upozoravajući signali. No dobro, dobro, samo bez panike i polako! Po tko zna koji put srce i razum uhvatili su se u

koštac. Samo ću se malo uhvatiti za ova krasna hvatišta i onda... Istog trenutka ruke su mi strelovito poletjele k izbočinama u stijeni. Podigao sam se pola metra. Sad su mi i noge na jačim osloncima. Pružam jednu ruku, pa drugu. Moram se za nešto uhvatiti. Evo ga, ovo je dobro! Nije bogznašto, ali ne klima se, čvrsto je. Podižem se za još jedan metar. Sad sam otprilike na pola stijene. Moram malo otpuhnuti i uhvatiti zraka. Osjećam da me pomalo napušta snaga. Ruksak mi je sve teži. Vuče me natrag. Je li napokon vrijeme za odustajanje? Da, odustajem! Odustajem definitivno! Ovo je kraj, finito, the end! Poslušao sam razum i bio sretan zbog toga.

Poda mnom je onaj golemi kamen na vagi. Moram ga gurnuti dolje i osigurati si siguran prolaz. Tutnjava koju je prouzročio odbijajući se o stijene čula se sigurno do Solčave i ulaza u Logarsku dolinu.

Pored spomen-ploče poginulom planinaru postavljam tronožac za fotić i namještam opciju »samookidanje«. Ta će fotografija zauzeti počasno mjesto u mojojem planinarskom fotoalbumu.

SLAVKO PATAČKO

Po izlasku iz kamina

Meraška jama

neobičan krški fenomen otoka Cresa

Vanja Radovanović, Zagreb

DAŠA FILIPOVIĆ

Malo je u Hrvatskoj eksponiranih krških objekata od Meraške jame na Cresu – nema putnika koji putuje trajektom od Krka prema Cresu kojem pogled ne privuče velik, odlomljen komad brda u obliku polusrušenog amfiteatra stranica 200 – 300 metara koji se pruža na istočnoj obali otoka Cresa, točno pored trajektnog pristaništa u Mergu. Ljeti se za polusatne vožnje trajektom na svim jezicima razgovara o tom fenomenu, a ispružene ruke usmjerene prema Meraškoj jami nedvosmisleno pokazuju o čemu se govori. No, usprkos tolikoj pozornosti i položaju »navrh nosa«, jama zapravo prilično rijetko dočeka posjet, a jednako je tako teško na internetu pronaći o njoj bilo kakav konkretniji podatak.

Za razliku od većine drugih krških jama, koje iza neupadljiva ulaza kriju fantastične prizore, ova je jama potpuno »ekstrovertirana«, tj. vrlo ju je

lako posjetiti jer se njene najveće atrakcije nalaze iznad zemlje, po čemu je vjerojatno i svehrvatski (pa i širi) fenomen.

Prvi put sam u Meraškoj jami bio u proljeće 1996., a drugi put u jesen 2013., tako da sam mogao usporediti svoje dojmove prije osamnaest godina i sada. Prvo što sam primijetio pri prošlogodišnjem posjetu jest da je selo Merag napušteno. Godine 1996. bilo je u selu još kakve živosti i izvan sezone, no čini se da je sada samo sezonsko naselje. Prema posljednjem popisu stanovništva Merag ima samo jednog (brojkom: 1) stanovnika. I doista, za posjetu selu vladao je mir koji su remetile samo mačke što su se igrale na jednoj napuštenoj terasi. Toga toplog jesenskog dana činilo se da je civilizacija beskrajno daleko od nas, a tišina je bila gotovo opipljiva.

Prilazna staza do jame bila je 1996. markirana i prilično dobro vidljiva, no sada to više nije. Do

Merag - lučica

VANJA RADOVANOVIC
VANJA RADOVANOVIC

Staro selo Merag

Malo je u Hrvatskoj eksponiranih krških objekata od Meraške jame na Cresu – nema putnika koji putuje trajektom od Krka prema Cresu kojem pogled ne privuče velik, odlomljen komad brda u obliku polusrušenog amfiteatra stranica 200 – 300 metara koji se pruža na istočnoj obali otoka Cresa, točno pored trajektnog pristaništa u Mergu

jame smo došli nasumce, slijedeći nemarkirane staze, da bismo tek usred jame naišli na nekoliko markacija. Pri povratku smo pronašli još nekoliko izbljedjelih markacija koje vode do ceste, no u drugom je smjeru odvojak jedva vidljiv. Dobro je poznata činjenica da su planinarske markacije na Cresu više rezultat entuzijazma pojedinaca nego organiziranih akcija planinara ili pak turističke zajednice otoka. Za mnogo bolji dojam bile bi dovoljne samo dvije kantice boje, dva kista i manje od pola sata vremena, koliko treba da se postavi nekoliko markacija na ključnim mjestima i putokaz u trajektnom pristaništu. Informativne ploče (jedna kod pristaništa, druga u blizini jame) pružile bi korisne informacije putnicima-namjernicima.

Krenimo sad prema jami! Naša mala obiteljska ekspedicija odabrala je kao polazište mikroparkiralište u jednako tako sićušnoj meraškoj luci. Bila je sredina listopada i osim našeg auta na parkiralištu je bilo još samo jedno vozilo, premda bi ih uz naše stalo možda još pet ili šest. Ljeti nemojte ni pomicati na vožnju do sela. Radije parkirajte uz trajektno pristanište, iako to podrazumijeva i 10 – 15 minuta dodatnog hoda po uskoj brdovitoj cesti do sela. Od lučice treba

asfaltnom cestom poći uzbrdo na drugi kraj sela i dalje makadamom uza šumu, a već na prvom odvojku lijevo skrenuti na kolski put. Vi koji imate odličan vid i moć zapažanja primijetit ćete i izbljedjelu markaciju na velikom kamenu, no ona je, nažalost, vidljiva samo iz suprotnog smjera.

Pošto skrenete na taj kolski put, koji se blago spušta, pripazite na stazu koja se ubrzno odvaja udesno i na početku vodi kroz gustiš gotovo usporedno s kolskim putom. Velika je vjerojatnost da ćete upravo onđe spaziti i prvu markaciju. Ako je i ne primijetite, vrlo ćete brzo doći na neizrazit prijevoj na početku šume. Ravno nizbrdo u jamu vodi zavojita staza uz koju se mogu tu i tamo naći vidljive markacije, dok se desno, po izohipsi, odvaja staza koja vodi kružno oko jame.

Mi smo improvizirajući previdjeli sve te prve, slabo vidljive markacije i zaputili se spomenutom nemarkiranom stazom po izohipsi – i nismo pogriješili. Naime, ona zaobilazi otprilike trećinu jame, nudeći povremeno zanimljive vidike kroz raslinje. Nakon toga se počinje postupno spuštati te dolazi točno na prijevoj između dviju jama – Meraška jama sastoji se zapravo od dviju jama odijeljenih krševitim grebenom. Prvo smo se spustili u onu dalju (desno od prijevoja; spust traje samo 3 – 4

Neobična kršljiva stijena na dnu jame

Dno jame

minute). Na kraju spusta je šumarak koji je niknuo na dnu jame. Dno je puno kamenja prekrivenog mahovinom. Šumarak je pomalo sablastan, to je zapravo gustiš pun lijana, a iza njega se prostire

dugačak i strm sipar isprekidan grmljem koji seže pod stijenu. Ako puše bura, na tom je mjestu ugodan zaklon. Ako pak prži sunce, tu će vas opaliti sparina, ali ako je vrijeme stabilno, jesensko, kao u našem slučaju, na dnu će vas dočekati svježina. Mističnost i izoliranost mjesta, tišina koju prekidaju samo ptice, ambient koji nije tipično primorski, već pruža i ugodaj kontinenta – sve to pridonosi posebnom doživljaju jame.

Iz te jame popeli smo se natrag na prijevoj i tu prvi put spazili markacije koje dolaze iz one druge, »prednje« jame. Ona je nešto veća i zanimljiva je premda joj nedostaje izravan vidik na stijenu i sipar. Na samome početku nalazi se velika odvaljena stijena koja strukturom pomalo naličuje golemoj gromadi asfalta, no mogla bi to biti i nekakva konglomeratna stijena. Još malo niže, na dnu, dočekuje nas uobičajena kolekcija mahovinom obrasloga kamenja, ali prekrivena ljepšom šumom. Markirana staza s početka opisa spušta se najprije u nju, a zatim vodi na prijevoj, gdje markacije nestaju. Estetski i po ugodaju, ta mi je jama ljepša od prve jer se umjesto gustiša na njezinu dnu nalazi prava pravcata šumica.

U jami se nismo dugo zadržavali, bilo je vrijeme za naš trajekt, no vjerujem da bi se uz malo istraživanja našlo raznih zanimljivosti. Recimo, nismo uspjeli naći nikakve speleološke objekte (spilje, polusipilje, jame), i to me je začudilo. Možda jama ima i zanimljivu floru i faunu, no ono što u njoj posve sigurno možete naći jesu mir, tišina i bogatstvo krških oblika. Sigurno vas neće razočarati!

Uz stijenu na dnu Meraške jame

Vrh po vrh

Hrvoje Zrnčić, Zagreb

HRVOJE ZRNČIĆ

Perin-kuk

Znatiželja me oduvijek vukla nepoznatome. Izazovu nepoznatoga nastojim se prepustiti i danas, kad god mi to mogućnosti dopuste. Užitak je izvesti prvi planinarski izlet na neki privlačan vrh, pa bio on i skromnije visine. Teško mi je reći što u meni izaziva snažniji osjećaj, priprema za odlazak u planinarima nepoznato područje ili ostvarenje takvog cilja. Jedno je sigurno – to dvoje čini skladnu cjelinu.

Obično mi odlazak na neki planinarima nepoznat vrh potakne znatiželju, a onda i zanimanje za odlazak na sljedeći. Jedan uzlaz vuče drugi. Znajući za moju slabost, zamolio me znanac da mu pomognem doći na velebitski vrh Vučju glavicu (1010 m) i to 10. listopada 2010., s tim da na vrhu budemo u 10 sati. Oznaka do Vučje glavice nema, a staze su zarasle do neprepoznatljivosti. U literaturi – ništa. Kvaka je u tome da u određeno vrijeme treba nepoznatim putom doći na planinarima potpuno nepoznat vrh. Zemljovid i kompas odveli su nas ipak ravno na Vučju glavicu. Kada smo stigli bilo je 10 do 10, što znači da smo i u 10 sati bili na vrhu, napustivši

ga u 10 i 10. Kako nas je bilo ptero, na vrhu je stajalo 10 nogu, gledalo ga je 10 očiju itd. Same desetke. Numerološka rapsodija.

I u takvom okruženju pozornost mi je ipak privukla istaknuta kamena glavica meni nepoznatoga vrha južno od Vučje glavice, na kojoj smo stajali. Odmah mi je bilo jasno kako je taj nepoznati vrh moj sljedeći cilj. Bio je to Panos (1064 m), zvan još i Pezen, Pezenj i Piramida. Još jedan izazov. Pogađate već, kada sam pronašao put i stigao na Panos, pogled mi je odlutao na niz kukova jugoistočno od Panosa, od kojih je najbliži Perin kuk. Bilo je samo pitanje vremena kada će otici i na taj kuk.

Perin kuk (1022 m) jedan je iz prvog niza kukova, gledano s mora. Nalazi se jugoistočno od Karlobaga, odmah nakon Panosa (1064 m) ako gledamo samo kukove više od tisuću metara. Kao i svi drugi kukovi u prvom nizu do mora, tako i Perin kuk pruža vidik kakav se samo poželjeti može. Možete li samo zamisliti vidik na brojne otoke od Kornata do Lošinja te na čitave Ravne kotare. Za posebnih se prilika vidi i Italija. Bliže

očima je more, u kojem se vidi je li dno pjeskovito, kamenito ili je zaraslo u morsku travu posidoniju. Ne smijem izostaviti ni vidik na cijeli Pag u prvom planu te na mnoge velebitske vrhove. O Perinom kuku nešto govorи i činjenica da se stotinjak metara sjeveroistočno od njega nalazi desetak metara viša kota, ali je, iako niži, u zemljovid ipak upisan i ucrtan Perin kuk – kao markantniji vrh, s boljim vidicima.

Uzlaz na Perin kuk započeli smo u Konjskom. Mogli smo ga započeti i kod bivše škole u Baškim Oštarijama, i to dvjema inačicama. Prva inačica vodi Terezijanom preko Konjskog, odakle smo i mi krenuli, cestom koja je izgrađena 1786. radi boljeg povezivanja tadašnjega pukovnijskog središta Gospića sa slobodnom lukom Karlobagom. Druga inačica vodi preko Sladovače te Jurkove i Kljajine doline, gdje se sastaje s putom iz Konjskog. Od sastavka puta odlazimo po markiranoj stazi još desetak minuta u jugoistočnom smjeru, odnosno u smjeru Šugarske dulibe, gdje ostavljamo markaciju upućujući se prema moru. Ova inačica do skretanja s markiranog puta dio je Velebitskoga planinarskog puta (VPP), točnije, njegove dionice od Baških Oštarija do Šugarske dulibe.

Odlazimo uzbrdo kroz izrazito lijepu bukovu šumu i za dvadesetak minuta dosežemo prijevoj. Već pred prijevojem nailazimo na klen, što je znak da dolazimo u područje gdje i Mediteran ima utjecaja. S prijevoja se pet-šest minuta spuštamo u Burne dolce koji se nalaze između Panosa, nama desno, i Perinoga kuka, lijevo. U dolcima nema više bukve, prevladavaju hrast kitnjak i obični grab, što znači da smo pod prevladavajućim utjecajem mediteranske klime. Tražimo put iz gornjeg dolca u donji, s kojeg bismo krenuli na Perin kuk. Put na prijelazu iz gornjeg dolca u donji još se nazire, a zatim se postupno gubi u potpuno zarasloj donjem dolcu. U njemu tražimo što je moguće manje zarastao smjer prema Perinom kuku. Nakon dvadesetak minuta uspona kroz šumu hrasta kitnjaka izlazimo na kamenjarsku livadu, a zatim i na stijene vršnog dijela Perinoga kuka.

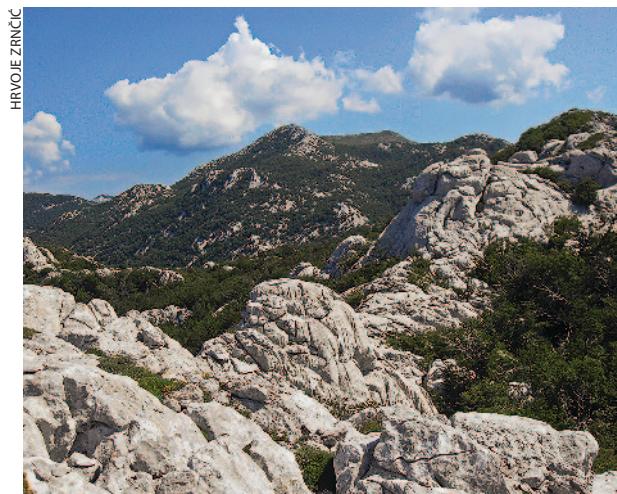
Vrijeme je lijepo pa se prepustamo različitim užitcima, među kojima prevladavaju vizualni. Fotoaparati samo što se nisu užarili. Kada su prva uzbudjenja prošla, sjeli smo te mirno i ugodno nastavili razgledati i razgovarati o viđenom. Pozornost su nam privukle padine kuka Vlake,

prvoga kuka na jugoistoku. Sad već znate naš sljedeći cilj.

Svjesni smo da je Vlaka dostupna sa Ždrila (travnatog prijevoja), iako nismo pronašli nijedan planinarski opis tog uzlaza. Preko Ždrila inače vodi markirani put od Brušana preko Piskovite kosice (VPP) do Rudelić Rastovaca, s odvojkom na Ždrilski kuk, sljedeći u nizu tisućnjaka gledano s Vlake prema jugoistoku. Što se tiče naše sljedeće dionice, nismo čuli ni pročitali da su planinari uzlazili na Vlaku sa sjeverozapadne strane, odnosno s Perinoga kuka, što ipak daje stanovitu draž toj dionici. Nismo vidjeli ni bilo kakva traga stazi koja bi vodila s Perinoga kuka na Vlaku.

Paška vrata i Pag

Sadikovac, krajnji vrh na obzoru

Tri Crna vrha

Klara Jasna Žagar, Sesvete

Mojoj majci.

Papučki Crni vrh¹

Ljetna je večer, neočekivano svježa za ovo doba godine. Nebo se zloslutno smračilo, a miris u zraku navješta kišu. Ptice su utihnule, a žablji kreket razliježe se kroz tišinu. Divlje patke umirile su se i prilegle na obali jezera. Jež će noć provesti skupljajući hranu, hitro grabeći nožicama preko usnule livade na kojoj se odvija užurban noćni život.

Ušla sam u sobu planinarskog doma. Vjetar je tresao prozorskim okнима, provlačio se ispod vrata i tiho zujao po zakutcima. Slušala sam ga ležeći na krevetu, promatraljući neprozirnu noć koja se poput zavjesе prostirala iza prozora. Kišne kapi osule su se s neba, a ja sam utonula u miran san.

¹ Crni vrh (865 m), najviši je vrh zapadnog Papuka i Virovitičko-podravske županije. Vrh je kamena glava s koje se pruža vidik preko Podравine do Mađarske. Na vrhu je planinarsko sklonište.

Ujutro sam kratko izmolila molitvu zahvale jer je prestala kiša koja je noćas zalila Jankovac. Napustila sam jednu od najljepših gorskih dolina i pored slapa Skakavca, koji se uz glasan šum ruši niz tridesetmetarsku stijenu u kanjon Kovačice, krenula prema Crnom vrhu.

Nad obroncima planine sunce je sjalo na prekide i jak je vjetar brzo tjerao oblake preko nebeskog svoda. Tanka, siva izmaglica u potočnoj udolini, grmovi što izniču iz zemlje, livade prekrivene cvijećem – kako li je sve to lijepo, svježe i zeleno! Šuma bukve i smreke na padinama Papuka, ta čuvena slavonska šuma, miriše, kao uvijek poslije kiše, najljepšim mirisom na svijetu. Kad sam je ugledala, zapazila sam njezinu izvanjsku privlačnost, ali sada, kada je bolje poznajem, otkrivam u njoj drugačiju vrstu ljepote – nešto novo i uzbudljivo, a istovremeno poznato i blisko.

Crni vrh na zapadnom Papuku

KLARA JASNA ŽAGAR

Kad sam dosegla vrh, smjestila sam se na malenu kamenu glavu koja je oblikovala gornji obod nad šumskim pojasom. Otisci kiše, snijega i leda izbrzdali su tvrd kamen kroz čije pukotine izviruje nisko raslinje. Razbarušeni bijeli oblaci posve su blijedi. Usamljena gušterica radoznalo promatra neočekivana gosta svoga samotnog doma.

Ustrajala sam u šutnji umotana u nju kao u čahuru. Dugo sam gledala u daljinu, a onda sam, prignuvši se, dohvatile rukom s kamena malu grudu vlažne zemlje. Sklopila sam prste i pustila je da mi usitnjena klizi iz ruke. Moć zemlje i kamena dopirala mi je do srca više od svih izgovorenih riječi. Mogla sam razmišljati. Mogla sam osjećati. Mogla sam voljeti.

Crni vrh u Hrvatskom primorju²

Hodala sam šumom, pod ozeblim granama, a mokar korov na stazi navlažio mi je cipele. Slušala sam šum kiše u krošnjama stabala i mrmorenje

lišća na vjetru. Planina je obavijena maglom i prohладna, prožeta snažnim mirisom medvjedeg luka koji struji zrakom od podnožja do vrha. Zaobilazila sam guštike stabala i blatne dijelove staze tražeći oslonce na krivom, vlažnom kamenju. Kroz šumu slike i šumu igre pogledom sam tražila vrh, koji se samo jednom ukazao iznad šumskog pojasa i potom nestao iza visokih stabala bukava i smreka.

Nisam znala koliko je vremena prošlo. Dva sata, možda tri? Sjela sam na vlažan kamen i duboko udahnula svjež zrak. Poput mekog dodira tisuću nevidljivih ruku magla je obavijala moje tijelo. Planina je zvučnim i jasnim glasom nešto samotnički govorila. Hvatala sam njezine riječi i pokušavala ih razumjeti. Htjela sam govoriti, ali riječi su mi poput divljih ptica bježale iz ruku. Hladan je vjetar uporno puhalo, a gusti oblaci koji su pokrivali nebo bili su duboki i boje škriljevca. U ušima mi je odjeknula čudna grmljavina, kao da sam na uho naslonila školjku, i kroz taj sam zvuk čula jasne otkucaje svoga srca. Planina je postala mračna i hladna poput podruma. Nepokolebljiva odlučnost prirode sjenom mi je pokrila

² Crni vrh (1335 m), pripada istočnom dijelu skupine Obruča, ali svi su glavni planinarski prilazi orijentirani prema Platku. Vrh je uzak, stjenovit greben označen kamenom. Za vedrih dana vidik se širi na gorskokotarske vrhove Jelenc, Guslicu i Snježnik.

lice, a zbumjenu dušu ispunila tjeskobom. Tiho, bez riječi, krenula sam prema šumi zaštitnici.

Silazila sam pažljivo birajući put niz strmu, sklisku padinu. Zrak je bio toliko gust da se činilo da mi usporava kretanje. U zasljepljujuće sivoj magli nije bilo ničega što bi ometalo tijek mojih misli. Planina je odjednom postala životna i stvarna i suočila sam se s nekim najjednostavnijim životnim činjenicama. Ima nečeg osobitog, savršenog i cjelovitog u ovoj planini, kao u umjetnosti. Toj planini pripadam, njezin sam nedjeljiv dio. Planino, najnježnija si od svih snova i dio si mojih snivanja!

Crni vrh na Vilaji³

Opet se vratilo ljeto, ono napola zaboravljeno mirisno ljeto zelenog šuštanja i mrmorenja, ljeto spokoja i toplih želja mladosti. Stajala sam izvan vremena čvrsto spojena s planinom. Na trenutak, zastalog srca, osjetila sam kako me uzima u zagrljav. Na brdu Orlice vjetrenjače su lepršale lakim krilima i vratile mi u srce nježno sjećanje na ljeta u Dalmaciji. Nešto mi je zaiskrilo duboko u očima, ali nisam ništa rekla. Obuzelo me je

bezbržno uzbuđenje od kojeg sam se poželjela glasno nasmijati. Sa samotnog vrha promatrala sam planinu, njezinu neprolaznu ljepotu, previše duboku da bi se iskazala rijećima, tvrdnu poput dijamanta, blistavu i krhklu poput kristala.

Sunce je izvirivalo i zalazilo iza vrhova Vilaje, obasjavajući je varljivom svjetlošću u kojoj je još bilo mnogo topline. O nečemu sam sanjarila, ali izmaknulo mi je tako brzo da se sjećanje raspršilo u trenutku kad sam se okrenula da pogledam kanadere koji su gasili požar u dolini. Ostali su samo osjećaji koji su sličili slikarskom platnu oslikanom pastelnim bojama u svijetlim sivim, plavim i zelenim tonovima, kao da se večer koja je slijedila uopće neće dogoditi. Gledala sam veličanstveno namreškanu, besprijeckorno čistu i praznu beskočnost prošaranu planinama i dolinama. Mogla sam tako ostati satima, svladana ugodom, daleko od ljudi i njihovih briga, tjeskoba i sjećanja.

Bila je večer i planina je bila pusta. Oslobođene od tereta, u osami planine, moje svakodnevne brige izgubile su se i nestale. Poželjela sam uhvatiti pješčani sat i sprječiti pjesak vremena da iscuri u nepovrat. Promatraljući vrijeme kako se rasteže nad planinom, beskrajno i prazno poput pustinje, spoznala sam da je ono što u životu najviše volim samoća, ali i da u toj samoći nikad nisam pronašla zadovoljstvo i mir.

³ Crni vrh (739 m), najviši je vrh Vilaje, planine u šibenskom zaleđu. Označen je geodetskim stupom. S vrha se pruža vidik od Dinare preko Kozjaka i Mosora do Biokova.

Čvor ili uzao, pitanje je sad

Riječ-dvije o planinarskom nazivlju

Alan Čaplar, Zagreb

Pri pisanju, uređivanju i lektoriranju planinarskih izdanja, a i na raznovrsnim planinarskim školama, tečajevima i skupovima, često se otvori rasprava o tome koji je naziv ili izraz jezično bolji, »ispravniji« ili »hrvatskiji«. Za takvih se rasprava nerijetko čuju i žestoki tonovi, uglavnom zato što svatko nepokolebljivo brani vlastito mišljenje, učvršćeno dugotrajnom upotreboru nekog izraza i osjećajem da bi »baš tako trebalo biti«. Ne tako davno, pri usvajanju nekoga pravilnika, na sastanku Glavnog odbora HPS-a razvila se bučna rasprava o tome treba li pisati *sponka* ili *karabiner*, premda to pitanje, zapravo, sadržajno nije bilo bitno za taj pravilnik. Ima mnogo pitanja koja će uzbuditi duhove ako ih otvorite. Za što biste se vi opredijelili: *čvor* ili *uzao*; *uže*, *konop* ili *štrik*; *ruksak* ili *naprtnjaču*? Hoćete li *absajlati*, *abseilati*, *apsajlati* ili se *spuštati niz uže* (*konop*, *štrik*)?

Razumljivo, kao i u svakoj djelatnosti, tako i u planinarstvu postoji svojevrstan stručni

žargon. Isto je tako razumljivo da se on razvija i upotreboru mijenja. Mnoge riječi iz penjačkoga, alpinističkoga, speleološkoga, spašavateljskoga ili vodičkoga rječnika istisnule su ili bacile u zapečak izvorne riječi iz standardnog jezika koje se smatraju poželjnima. Neki dijelovi penjačke opreme nikada nisu ni dobili odgovarajući hrvatski naziv ili novi nazivi nisu zaživjeli. Mnogi nazivi iz planinarskog života jednostavno su preuzeti iz engleskoga ili nekog drugog jezika.

Za početak treba prihvati činjenicu da se živi jezik upotreboru mijenja. Nevolja nastaje uglavnom zato što se jezični standard razvija i mijenja sporije od govornog jezika. Katkad se, štoviše, jezični standard pokušava nametnuti kao neko početno, izvorno, »ispravno« stanje i koristiti kao uporište da se onemogući jezična promjena. Standardizacija jezika zapravo je pitanje izbora i dogovora, a cilj joj je omogućiti da se ljudi lakše sporazumijevaju. No, pri izradi rječnika standardnog jezika, a i pri njegovu korištenju u literaturi i razgovoru, valjalo

Što je to: završetak rukohvata/gelendera izrađen od užeta/konopa/štrika, karabinera/sponki i čvorova/uzlova?

bi priznati da se on mijenja i uvažiti činjenicu da su neke riječi, potisnuvši neke druge, ušle u opću uporabu. Čim standard značajnije odudara od govornoga jezika, time je zabuna veća.

U pitanjima čemu služe standardni jezik i pravopis te koliko se strogo treba držati pravopisa moja su nekadašnja čvrsta stajališta promijenili (i štovanje pravopisa znatno »olabavili«) argumenti Mate Kapovića izneseni u knjizi »Čiji je jezik?« (Algoritam, 2011.). Njegove su glavne teze da zadaća jezikoslovaca nije propisivanje jezika, već njegovo opisivanje, dakle, evidentiranje i proučavanje načina na koji govornici i pisci govore i pišu, a ne određivanje i nametanje jezičnih pravila. Kapović nadalje raspravlja o tome trebaju li nam stoga uopće jezična pravila, lektori i standardni jezik. Uz pomoć mnogih primjera obrazloženo je i prikazano da se jezik ne razvija uvijek u skladu s pravilima i logikom te da se jezična pravila ne mogu smatrati čvrstim zakonima kao u egzaktnim znanostima.

O raznim zanimljivim planinarsko-jezičnim pitanjima već sam pisao u članku »Neke planinarsko-jezične nedoumice« (Hrvatski planinar, 9/2003, str. 274.). I drugi su pisali o brojnim zanimljivim pitanjima, npr. Željko Poljak (»Trosjed ili trosedežnica«, HP 5-6/1989, str. 141, »Sekcija ili odsjek«, HP 2/1998, str. 47, »Što je vrh, a što vrhunac«, HP 9/1998, str. 269.), Vlado Božić (»Od sada ni spilja niti pećina već šipilja«, HP 9-10/1992, str. 236.), Josip Mucko (»Komisija ili povjerenstvo«, HP 6/1996, str. 192.) i drugi, a o pitanju »krš ili kras« razvila se 1992. žestoka polemika koja je trajala desetak godina i nije se ugasila ni do danas. U našem je časopisu bilo i mnogo rasprava o geografskom nazivlju, napose o oronimima (prema bibliografiji HP-a, više je desetaka takvih članaka, npr. o imenima Plješivica/Plješevica/Plešivica, u novije vrijeme npr. »Ivančica – planina sa četiri imena«, HP 10/2001, str. 293.; »Hrastovička ili Hrastovačka gora«, HP 7-8/2008, str. 383.; zatim na temu Dinara ili Sinjal više članaka 2006. i dr.)

Pišući »Planinarski udžbenik« morao sam se zbog praktičnih razloga odlučiti koje će izraze rabiti pa sam napravio neke iznimke od standardnog jezika i upotrijebio nazive uobičajene u penjačkom žargonu (i istaknuo to u uvodnom tekstu)*. Uz njih sam naveo i druge uobičajene nazive, pa tako i one iz standardnog jezika. Iako

udžbenici i priručnici uvijek utječu na razvoj jezika i jezičnog standarda, to ne znači da su izrazi odabrani za potrebe pisanja te knjige, ili neke druge, jedini mogući i da ih svi trebaju prihvati. Naprotiv, važnije je prihvati činjenicu da se jezik upotrebo mijenja i da mu je glavna zadaća olakšati razumijevanje među ljudima. Ni ovaj članak nije napisan s namjerom da se jednoznačno odgovori na sva planinarsko-jezična pitanja niti da bi se u njemu bavilo jezičnim normiranjem, nego tek da bi se zabilježile zanimljivosti, nedoumice i zapažanja o nekim planinarskim izrazima.

Čvor ili uzao? Rasprava o tome je li bolje reći *čvor* ili *uzao* jedno je od najčešćih jezičnih pitanja među planinarima. Za oba se rješenja mogu naći uvjerljivi argumenti i zato ni jedno ne treba smatrati pogrešnim. Rječnik standardnog jezika daje prednost riječi *uzao*, no otkako se bavim planinartvom nisam čuo nikoga da tako govori. Zanimljivo je, na primjer, da se i u pomorstvu kao naziv mjerne jedinice za brzinu vjetra rabi riječ *čvor* (*eng. knot*), a ne *uzao*. Očito je da je standardno rješenje *uzao* zastarjelo i da je u govornom jeziku izašlo iz upotrebe. Prema rječniku standardnog jezika, *uzao* je ono što se dobije ili što nastaje kad se konac, uže, žica i sl. vežu ili zamrse na jednom mjestu (u jezičnoj natuknici u Aničevu »Velikom rječniku hrvatskoga jezika« *čvor* se navodi kao sinonim za *uzao*, i obratno). Prema tumačenju nekih speleologa i gorskih spašavatelja, *uzao* je »*stručno gledano nešto širi pojam od čvora*. *Čvorovi su tek jedna vrsta uzlova, iako se ovi pojmovi dugo koriste kao istoznačnice. Koristi se i riječ grop koja dolazi iz pomorstva. Osim toga, često se može naći tumačenje da je čvor nerazvezljiva petlja na užetu.*«. Dodajmo ovome da je u planinarski žargon ušla i nakaradna riječ *čvorologija*, koja označuje vježbe s užadi. To nije nikakva znanost o čvorovima, kako bi se iz sufiksa »logija« moglo razabrati. Nitko, nažalost, za tu nastavnu temu u planinarskim školama ne rabi najlogičniji naziv »Vježbe s užadi«, ali se nasreću ipak još nitko nije dosjetio uvesti riječ *uzlogologija*.

Nazivi čvorova. *Prusik* je uvriježeni naziv za *Prusikov čvor*, nazvan po austrijskom alpinistu

* Autorovi prijedlozi oblike za uporabu u planinarskoj literaturi i govoru jesu: *čvor*, *karabiner*, *uže*, *hvatište*, *rukohvat*, *ruksak*, *vertikala* (u speleologiji), *spuštanje niz uže* (ili *apsajl*, *apsajlanje*) i *prusik*.

Karlu Prussiku, koji ga je uveo u upotrebu. Iako se izvorno ime piše s dva s i velikim početnim p, može se pisati s jednim s i malim početnim p, slično kao što se uređaj koji je izumio Röntgen u medicinskoj dijagnostici naziva rentgen. Bulin (pašnjak) bi, međutim, bilo pogrešno nazivati Bulinovim čvorom, jer taj naziv dolazi od eng. bowline, a ne od imena nekoga izumitelja (Radovan Kečkemet: »Tko je video gospón' Bulina?«, HP, br. 1/2003, str. 14.). I u pogledu naziva drugih čvorova postoje različite varijante (lađarski čvor/uzao = vrzni čvor/uzao = lađarac, osmica = vodički čvor/uzao i sl.), Uglavnom, tih je varijanti sasvim dovoljno da se u njih svatko lako zaplete.

Uže, konop ili štrik? U govornom je jeziku uglavnom prevladala riječ uže, no često se rabe i oblici konop (u primorskoj Hrvatskoj) i štrik (u središnjoj Hrvatskoj), pa čak i špaga (u žargonu). Tu uglavnom nema zabune jer je riječ o istoznačnicama. Tko se nađe u blizini stijene čut će i različite upute za rad s užetom: zategni, napni, španaj. Kratko pomoćno uže često se naziva zamka. Umjesto množine riječi uže trebalo bi koristiti zbirnu imenicu užad, no u govornom se jeziku često koristi množina užeta. Tko zna, možda je vrijeme za izmjenu jezičnog standarda jer je očito da se govorni i standardni oblici ne podudaraju.

Što se radi s užadi? Čvor/uzao se ne izraduje, nego se vezuje ili plete. Slično je i s fiksiranjem u odnosu na učvršćivanje. Sidrište se u pravilu ne izraduje, nego uređuje. Iako mnogi tako govore, pojam izraditi sidrište po logici stvari može obuhvaćati radnje poput zabijanja kлина ili uvrtanja spitova u stijenu. Ni uređenje sidrišta nije idealno objašnjenje za radnje s užadi i karabinerima koje se izvode na sidrištu, ali je svakako jasnije i preciznije od izrade sidrišta.

Sponka ili karabiner? U govornom je jeziku riječ sponka potpuno istisnula tuđica karabiner. Iako bi se moglo reći da je sponka ljepša, kraća pa i »hrvatskija« jer naziv ukazuje na to da ona služi za spajanje nečega (kao spona), u govornom je jeziku prevladao karabiner. Pri razmatranju tih izraza valja imati na umu da se taj predmet često upotrebljava i u gorskom spašavanju, gdje je veoma važno da sve spašavateljske procedure budu uskladene s procedurama drugih službi, pa tako i nazivi dijelova opreme koji se koriste.

Spuštanje niz uže (absajl, apsajl) niz okomicu/vertikalnu

Zanimljivo je, međutim, da u Aničevu »Velikom rječniku hrvatskoga jezika« postoji karabiner, a ne postoji sponka.

Abseil, absajl, apsajl, apsajlanje, sruštanje niz uže? Umjesto sputiti se niz uže, u planinarskom se žargonu često rabi riječ apsajlati, koja je nastala pohrvaćivanjem njemačkoga glagola abseilen. Iz toga su glagola izvedeni i oblici apsajl i apsajlanje. Kako bi to trebalo pisati – abseil, absajl ili apsajl – zasad nije standardizirano pa se u planinarskoj literaturi mogu naći sva tri oblika. Najbolje bi bilo upotrebljavati hrvatski izraz »sruštanje niz uže«.

Hvatište, oprimak ili grif? Mjesto za koje se penjač prima u stijeni naziva se različitim nazivima. U literaturi se najčešće koristi izraz hvatište, a katkad i oprimak (lokalizam zagrebačkoga područja), a u penjačkom je žargonu gotovo potpuno prevladao grif. Slično tome, mjesto na koje se staje nogom naziva se nožište, a često i stopinka.

Okomica ili vertikala? Iako su riječi okomica i vertikala bliskoznačnice, pri čemu bi općenito valjalo dati prednost onoj koja ima korijen u

Dry-tooling

hrvatskom jeziku (dakle, riječi *okomica*), u speleološkom se žargonu ustalila riječ *vertikalna*. Budući da svi speleolozi složno koriste i zagovaraju *vertikalnu*, ima li im itko pravo nametnuti drugi izraz?

Ruksak ili naprtnjača? Izraz *naprtnjača* postupno se izgubio iz govornog jezika, a zamijenila ga je riječ ruksak, koja potječe iz njemačkoga jezika (njem. *Rucksack* = leđna torba). U početku se ta riječ rabila samo u sjeverozapadnoj Hrvatskoj i lektori našeg časopisa nekad su je redovito zamjenjivali riječju *naprtnjača*, no u posljednje se vrijeme *ruksak* proširio na cijelu Hrvatsku pa je postalo bespredmetno zagovarati riječ *naprtnjača* koju rijetko tko rabi u govoru i u pisanju.

Rukohvat ili gelender? Na sličan način kao *ruksak*, iz njemačkog je jezika u našu upotrebu ušla i riječ *gelender*, koja se obično upotrebljava kao naziv za rukohvat ili ogradu improviziranu od užadi. U literaturi se još može naići na izraz *rukohvat*, no pitanje je vremena kada će ga potisnuti *gelender* (Slovenci takav *rukohvat* nazivaju još jasnije – ograda od užeta, slov. *vrvna ograja*).

Nazivi penjačke opreme. Dijelovi penjačke opreme često se nazivaju izvornim nazivima iz engleskog ili drugih jezika, npr. *descender*; *croll*, *jumar* (»žimar«), *reverso*, a koriste se i žargonske riječi, npr. *kruška*, *frend*, *spit*, *fiks*. Budući da te riječi nisu zabilježene u rječniku, teško je odlučiti kako bi ih trebalo pisati i treba li ih zamjenjivati

odgovarajućim hrvatskim riječima (npr. *spuštalica*, *zaustavljač*, *vijak* ili sl.).

Nazivi za penjačke discipline. U penjačkom rječniku ima mnogo riječi iz engleskog jezika, a prevođenjem iz tog jezika nastali su i domaći nazivi za pojedine discipline. Na primjer, *rock climbing* prevodi se kao *stijensko penjanje* ili *penjanje u (suhoj) stijeni*. Jedna je od disciplina *ledno penjanje* ili *penjanje u lednu* (eng. *ice climbing*). Međutim, posljednjih se godina razvila disciplina u kojoj se primjenjuje tehnika slična onoj koja se rabi pri *lednom penjanju*, ali se penjač kreće po nezaleđenoj podlozi (stijenama, drvu, balvanima, gumama i dr.). Engleski naziv te discipline – *dry tooling* – neprevodiv je na hrvatski jezik. Za razumijevanje neprevodivosti treba pojasniti da se klasično penjanje po stijeni uz uporabu opreme za napredovanje naziva *tehničkim penjanjem*, za razliku od *slobodnog penjanja* pri kojemu oprema služi samo za osiguranje. Doslovni prijevod *suhu alatljjenje* ili *penjanje lednom tehnikom po suhoj podlozi* zvučao bi ili glupo ili predugačko, a prijevodi *suhu tehničko penjanje* ili *tehničko penjanje po suhoj podlozi* previše su slični pojmu *tehničko penjanje u suhoj stijeni* – nazivu za tehniku (vještinu) koja je bitno različita od one koja se koristi pri *dry-toolingu*. Do kakvih bi nas tek neobičnih rješenja dovelo traženje odgovarajućeg naziva za *dry-tooling* penjača smiješno je i spomenuti (*suhu alatničar!?*).

Osiguranja u planinama

Krešimir Milas, Zagreb

Posljednjih se godina u planinarskim, visokogorskim i alpinističkim krugovima često spominje osiguranje. O tome najviše razmisljaju planinari i alpinisti koji posjećuju planine u Italiji, Austriji, Francuskoj i Švicarskoj. Budući da u tim zemljama, koje su blagoslovljene Alpama, troškove spašavanja iz planine snosi unesrećenik, savjesni planinari i alpinisti pobrinut će se da u slučaju nesreće ionako tešku situaciju ne pretvore još i u finansijski problem za sebe i svoju obitelj. Uz osiguranja koja se mogu ugovoriti u raznim osiguravajućim kućama, članstvom u planinarskim savezima postajemo osigurani i putem kolektivnog osiguranja koje ugovara savez za sve svoje članove. Postoje razne vrste osiguranja koje mogu biti korisne svima nama koji pohodimo planine. Mnogi poznanici misle da su pitanje osiguranja riješili učlanjivanjem u Planinsku zvezu Slovenije ili u austrijski Alpenverein, no to nije ni izbliza točno jer ne razumiju što takvo osiguranje obuhvaća, a što ne. Prije ugovaranja osiguranja treba uvijek pročitati uvjete koje postavlja osiguravajuća kuća, kako bismo znali što kupujemo, u kojim smo slučajevima pokriveni i je li to uopće ono što nam treba. Evo zato nekoliko pojašnjenja.

Vrste osiguranja

- **Putno zdravstveno osiguranje** pokriva troškove liječenja za vrijeme puta i boravka u inozemstvu, kao i troškove prijevoza u slučaju bolesti, nezgode ili smrtnog slučaja, ako je tako ugovoren. Bavimo li se sportom (a bavimo se), rizik je veći i premija se povećava (prema cjeniku koji određuje osiguravateljska kuća). Neka osiguravajuća društva ne pokrivaju bavljenje alpinizmom ili speleologijom.
- **Osiguranje od nesretnog slučaja (nezgode)** – nesretnim se slučajem smatra svaki iznenadan događaj neovisan o volji osiguranika koji, djelujući uglavnom izvana i naglo na tijelo osiguranika, ima za posljedicu njegovu smrt, potpun ili djelomičan invaliditet, prolaznu nesposobnost za rad ili pogoršanje

zdravlja koje zahtijeva lječničku pomoć. Odšteta se izračunava prema tablicama invaliditeta. Premija se povećava ako želimo imati pokriće za vrijeme bavljenja sportom. Ako nismo ugovorili pokriće za sport, odšteta se umanjuje prema uvjetima osiguranja, a može se i izgubiti pravo na odštetu.

- **Osiguranje od troškova spašavanja** – može se ugovoriti posebno, a uglavnom je u okviru putnog zdravstvenog osiguranja i tumači se kao prijevoz do najbližeg lječnika ili bolnice. Takvi troškovi mogu biti izrazito visoki, pogotovo ako se pri spašavanju koristi helikopter. U Hrvatskoj i Sloveniji unesrećeni ne snose troškove spašavanja, već se sredstva za HGSS / GRS i druge službe zaštite i spašavanja osiguravaju iz drugih izvora.
- **Osiguranje od odgovornosti** – ovdje je predmet osiguranja građansko-pravna odgovornost osiguranika. Taj oblik osiguranja najviše koristi vodičima, nastavnom osoblju u planinarskim i specijalističkim školama, organizatorima izleta, planinarskih i specijalističkih škola itd. Koliko mi je poznato, u našoj planinarskoj organizaciji rijetko se ugovaraju takva osiguranja.

- **Osiguranje prtljage** – može se ugovoriti uz putno osiguranje. Osigurana je prtljaga osiguranika u određenom iznosu od kojega često najviše 30% pokriva elektroničku opremu (fotoaparate, kamere i sl.). Često je u uvjetima navedeno da sportska oprema nije pokrivena izvan sportskih objekata (što je u planini čest slučaj). Potrebno je, kao i uvijek, dobro proučiti uvjete osiguranja.

- **Osiguranje od otkazivanja putovanja** – moguće je osigurati turističke aranžmane ili avionske karte, uglavnom u paketu s putnim zdravstvenim osiguranjem. To nam može koristiti pri planiranju putovanja do nekog daljeg brda ili pri uplati planinarskog izleta koji je organiziran uz posredovanje turističke agencije. Osiguravajuće kuće uglavnom

inzistiraju na tome da se osiguranje ugovori isti dan kad se uplati putovanje ili karta (ili u roku od nekoliko dana) kako bi se izbjegle prevare. Otkaz je uglavnom pokriven u slučaju bolesti ili vojne vježbe, ili nečeg trećeg, već kako piše u uvjetima osiguranja.

Gdje ugovoriti osiguranje

U Hrvatskoj postoji više osiguravajućih društava i gotovo je u svakom moguće ugovoriti bilo koje od navedenih osiguranja, iako neke ne nude pokriće za vrijeme bavljenja alpinizmom i speleologijom. Uvjeti osiguranja mogu biti slični, ali kad se dogodi nesreća, jedna riječ ili brojka (recimo nadmorska visina) mogu činiti veliku razliku i zato treba pažljivo pročitati uvjete osiguranja kad god ga sklapamo. Cijene se mogu jako razlikovati od društva do društva i preporučljivo je tražiti ponude na više strana. Mudro je raspitati se unaprijed o načinu poslovanja društva i praksi isplate šteta. Neka su osiguravajuća društva poznata po tome da namjerno odugovlače s isplatom, a kod nekih je to mnogo jednostavnije i brže. Kad je potreban novac za liječenje ili sahranu, to može biti važnije nego što mislimo. Skupljanje dokumentacije radi postavljanja odštetnog zahtjeva katkad je dugotrajan i mučan posao, pogotovo kad se radi o ozljedi ili smrti bliske osobe. Iako osiguranja u stranim savezima zvuče primamljivo, birokratski postupci i komunikacija mogu biti dodatno otežani.

Osiguranje kao jedna od članskih pogodnosti

Hrvatski planinarski savez

Članovi svih udruga učlanjenih u Hrvatski planinarski savez osigurani su od posljedica nesretnog slučaja kod Croatia osiguranja u iznosu od 40.000 kuna za invaliditet i 20.000 kuna za smrtni slučaj. Dakle, ako nesretnim slučajem osoba bude ozlijedjena i nakon liječenja joj se utvrdi 100%-tni invaliditet, odšteta će biti 40.000 kuna. Ako je primjerice riječ o prijelomu potkoljenice i ako se nakon liječenja utvrđi invaliditet od recimo 5%, odšteta će iznositi 5% od 40.000 kuna, dakle 2000 kuna. Osiguranje vrijedi za nesreće koje se dogode na planinarskim akcijama u Hrvatskoj ili inozemstvu.

Nakon nesretnog slučaja potrebno je ispuniti odštetni zahtjev koji će se u uredu HPS-a ovjeriti nakon dokazivanja članstva članskom iskaznicom i važećom članskom markicom.

Ovim osiguranjem nisu pokriveni troškovi spašavanja i liječenja.

Planinska zveza Slovenije (PZS)

Planinarski savez Slovenije ima nekoliko modela članstva. Informacije o njima mogu se naći na internetskoj stranici PZS-a www.pzs.si. Mnogi se Hrvati učlanjuju u slovenska planinarska društva. Planinarsko društvo Brežice jedno je od najvećih u Sloveniji upravo zahvaljujući blizini Zagreba i zagrebačkih planinara zainteresiranih za članske pogodnosti PZS-a. Uglavnom uplaćuju članstvo A+ za koje je članarina najskuplja i iznosi oko 500 kuna, ali je i pokriće osiguranja najveće. To članstvo uključuje i godišnju pretplatu na Planinski vestnik, službeno glasilo PZS-a. Pogledajmo što je uključeno od osiguranja:

- Osiguranje od posljedica nesretnog slučaja, 75.000 eura za invaliditet, 25.000 eura za smrtni slučaj, u cijelom svijetu
- Troškovi spašavanja do 15.000 eura, do 6000 m nadmorske visine, a za alpinizam i sportsko penjanje do 5000 m, u cijelom svijetu osim Slovenije.
- Prijevoz unesrećenog do bolnice najbliže mjestu prebivanja, do 2000 eura.
- Osiguranje od odgovornosti do 150.000 eura (jedna svota za cijeli savez)

Akcija talijanskih gorskih spašavatelja u Dolomitima

Podrobne informacije o tome što je uključeno mogu se naći na stranicama PZS-a.

Ovo člansko osiguranje ne pokriva solo penjanje, skijanje ili bordanje izvan staza, sanjkanje, natjecanja, treninge, ekspedicije, penjanje po drveću i tzv. urbani alpinizam.

Nisu pokriveni troškovi liječenja, koji često mogu biti veći od svih drugih troškova.

Nakon podnošenja odštetnog zahtjeva osiguravajuća kuća provjerit će je li sve bilo po pravilima struke. Primjerice, ako je planinarska staza na kojoj se dogodila nezgoda zatvorena zbog odrona, moguće je da odbije isplatiti odštetu. Ako se unesrećeni na ferati osiguravao običnom zamkom, to se može tumačiti kao nepotpuna oprema pa osiguravajuća kuća neće biti obvezna isplatiti ništa. Što se tiče spašavanja, izuzeti su Grenland, Arktik i Antarktika.

Alpinisti imaju pokriće ako su članovi alpinističkoga kluba, odsjeka ili sekcije pod okriljem PZS-a ili ako su u organizaciji tih članica PZS-a položili ispit za alpinista pripravnika. Ako niste član alpinističkoga kluba, odsjeka ili sekcije, već planinarskog društva, nemate pokriće dok se bavite alpinizmom, makar bili i instruktor alpinizma u HPS-u.

Visokogorci su osigurani do 6000 m nadmorske visine i težine u stijeni do IV po UIAA ljestvici.

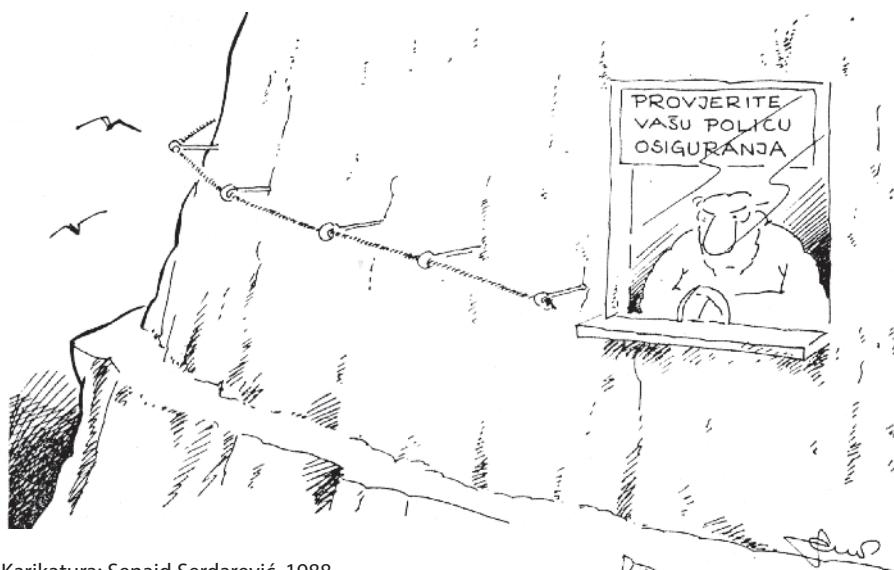
Austrijski planinarski savez (ÖAV)

Neki hrvatski planinari učlanjeni su u Austrijski planinarski savez, i to u njegovu podružnicu u Velikoj Britaniji, koja je omogućila uplatu članarine putem interneta. Članarina iznosi oko 400 kuna, uz još neke sitne troškove, kao što je poštara za člansku iskaznicu. Osiguranje pokriva:

- Spašavanje do 25.000 eura.
- Liječenje, prijevoz do bolnice ili prebivališta u iznosu do 10.000 eura.
- Osiguranje od odgovornosti do 3.000.000 eura i pravnih troškova do 35.000 eura.

Nije pokriveno spašavanje iznad 6000 m nadmorske visine, spašavanje na Grenlandu, Arktiku i Antarktici, kao ni ekspedicije i natjecanja. Dulja planinarska putovanja (trekinzi) razlikuju se od ekspedicija i pokrivena su prvih osam tjedana puta, a pokriveni su lagani usponi na vrhove do 6000 m. Kod izvanbolničkog liječenja postoji odbitna franšiza od 70 eura. To znači da će odšteta za izvanbolničko liječenje uvijek biti umanjena za 70 eura, uključujući i troškove lijekova.

Uvjeti osiguranja članova ÖAV mnogo su opširniji, a mogu se naći na internetskim stranicama Saveza i njegovih podružnica. Zanimljivo je da se iskaznice šalju osiguranicima poštom prije nego što izvrše uplatu. Takve »lažne« iskaznice, iako, naravno nema pokrića prije uplate članarine, mnogi su koristili za ostvarivanje popusta u austrijskim planinarskim domovima koji ne daju popust članovima saveza učlanjenih u UIAA.

Karikatura: Senaid Serdarević, 1988.

info

V R H

Matokit – vrh Sv. Rok (1062 m)

Sv. Rok je najviši vrh Matokita, osamljenog i izdvojenog brda strmih strana sjeverozapadno od Vrgorca. Iako je to brdo dugo samo oko 8 kilometara i površinom maleno, vrlo je strmo i razmjerno visoko u odnosu na okolna brda. Ne treba ga ni planinarski podcijeniti: od Ravče ili Vrgorca do vrha treba tijekom 3 sata hoda svladati oko 700 metara visinske razlike. Sam Sv. Rok je lijep kameniti vrh s ostacima kapele sv. Roka s kojega se pruža širok vidik na sve strane. S vrha se lijepo vidi istaknut vrh Sv. Mihovil iznad Zavojana te južni dio Biokova.

Koordinate: N 43° 12' 59.4"E 17° 19' 58.2"

Prilaz: Ravča (Jelavići) – Sv. Rok 2.45 h
Vrgorac – Matokit 3 h

Najpogodnija polazna točka je u Ravči, 5 km z. od Vrgorca, u zaselku Jelavići, na cesti koja prolazi biokovskim zaleđem (1 km od spoja s cestom iz Makarske). Na ulazu u Ravču iz smjera Vrgorca, d. između prvih kuća, nalazi se asf. odvojak kojim treba poći 10', a dalje kroz šikaru prema sjeveru. Staza se postupno, krivudajući, uspinje uz padinu 1 h do visoravn s nekoliko narušenih stanova te dalje solidno građenom stazom na kameni greben. Put prelazi na drugu stranu grebena, uz lijepe vidike na susjedni Sv. Mihovil i uspinje se s istočne strane na greben kojim vodi po pretežno travnatom terenu preko nekoliko manjih vršaka do najvišeg vrha. Greben Matokita spušta se strmo na drugu stranu gotovo u središte Vrgorca. Zbog krškog terena put je razmjerno težak.

U svakom broju predstavljamo planinarske kuće, obilaznice, vrhove Hrvatske planinarske obilaznice, zanimljive internetske stranice i poneku zanimljivost iz prošlosti

Planinarsko natjecanje »Gojzerica«

Organizator natjecanja:

HPD Željezničar, Zagreb,
Trnjanska 5b

**Uvjet za stjecanje
prvog priznanja:**

obilazak 10 planinarskih
obilaznica

Informacije:

Bernard Margitić,
091/53-36-396

Pravila natjecanja:

[www.hpdzeljeznicar.hr/
obilaznice/gojzerica](http://www.hpdzeljeznicar.hr/obilaznice/gojzerica)

HPD »Željezničar« iz Zagreba ustanovio je 5. listopada 2001., prigodom Dana željezničara, natjecanje po planinarskim obilaznicama »Gojzerica«, kojim je nastavljena je tradicija natjecanja »Planinar-transverzalac« (1976–1991). Riječ je o svojevrsnom natjecanju u obilasku planinarskih obilaznica. Planinar koji dokaže da ispunjava određene uvjete za svaki postignuti stupanj u natjecanju osvaja kao priznanje značku određene boje. Sustavom natjecanja predviđeno je trideset osnovnih stupnjeva priznanja i 5 dodatnih. Odgovarajući stupanj priznanja stjeće se obilaskom određenog broja obilaznica (po 10 više u odnosu na prethodno priznanje) i dodatnim uvjetima koji se odnose na Hrvatsku planinarsku obilaznicu (HPO) i obilaznicu »Hrvatske planinarske kuće« (HPK). Natjecatelj koji dokaže da je obišao stotinu ili više planinarskih obilaznica može zatražiti Počasnu gojzericu. Broj bodova pojedinoj obilaznici dodjeljuje Komisija za obilaznice HPDŽ. Obilazak odgovarajućeg broja obilaznica dokazuje se slanjem ovjerenih dnevnika. Priznaju se sve planinarske obilaznice u Hrvatskoj i inozemstvu.

Dnevnički različitih planinarskih obilaznica

PLANINARSKA KUĆA

Planinarsko sklonište Martinova košara (1287 m)

Planinarsko sklonište Martinova košara nalazi se u Donjim Torinama, na pola puta od Glavaša prema vrhu Dinare (1831 m). To je stari pastirski stan uređen kao jednostavno sklonište u koje se na noćenje može smjestiti desetak ljudi. Sklonište se nalazi na prostranom travnjaku, nadomak zanimljivim stijenama. Hrvatsko planinarsko društvo »Sinjal 1831« iz Kijeva skrbi i o planinarskoj kući - kontejneru u selu Glavašu, na početku puta prema vrhu Dinare.

INFO

Otvoreno: stalno

Opskrbljeno: neopskrbljeno

Mesta za noćenje: 14

Upravlja: HPD Sinjal, Kijevo

Informacije: Marko Gojević

091/52-15-285

Prilaz vozilom: nema prilazne
ceste, najbliža cesta u Glavašu

www.pdmedvescak.hr

Web PD-a Medveščak iz Zagreba gotovo uopće ne sadrži slike (postoji poveznica prema galerijama slika s društvenih izleta, spremljenima na Googleov poslužitelju), ali je unatoč tome (ili baš zahvaljujući tome?) vrlo atraktiv i pregleđan. Na desetak stranica mogu se pronaći doslovno sve potrebne informacije o radu društva - kratak tekst o razvitu društva, godišnji plan i najave idućih izleta te obavijesti o planinarskoj školi i putovima o kojima brinu njihovi markacisti. Ovaj je web dobar primjer dobro organiziranih i lako dostupnih informacija.

The screenshot shows the homepage of the PD Medveščak website. At the top is a logo of a mountain peak and the text "PD Medveščak". Below the logo is a navigation bar with links: "Početna", "O nama", "Izleti", "Godišnji plan", "Škola", "Staze crkava", and "Kontakt". The main content area features a large image of a rocky mountain peak. To the left is a sidebar with a "Glavni izbornik" menu containing links to "Početna", "O nama", "Izleti", "Godišnji plan", "Škola", "Staze crkava", and "Kontakt". In the center, there are several boxes: one about "Blaževec dvorište na uzvišenju preostaljeno u 2009. godini u čarobno Doma otvorenje, Kruša Doma"; another about "Klek - 140g HPS"; and a third about "204. HPS skola 140g počelo". On the right is a "Galerija slika" section with a thumbnail image of a flower.

www.pdmedvescak.hr

IZ PLANINARSKE PROŠLOSTI

Prve markacije u hrvatskim planinama

Markacije služe planinarima za lakše snalaženje, pogotovo onima koji nisu vješti u orijentaciji. Prve markacije u Hrvatskoj izradio je HPD-ov tajnik Levin Schlosser 26. i 27. srpnja 1882. U Spomenici HPD-a 1874-1884. (Zagreb, 1884) na str. XI-XII čitamo da je označio četiri puta na Sljeme, svaki drugom bojom. Kao dokument o tome Spomenici je priložen litografirani zemljovid mjerila 1:75.000 s te četiri boje. Ta čudnovata novost uznemirila je nepovjерljive seljake iz Gračana i jedan je uhvaćen na djelu kako briše markacije. HPD je dopisom zatražio od zagrebačke podžupanije »da bi blagoizvolila pozvati dotičnoga seljaka pred se, te istoga po postojećih zakonih i propisih kazni, a ujedno mu dosudi, da imade namiriti trošak društva«, ali ga je podžupanija rješila optužbe jer za krivnju navodno nije bilo dokaza.

Na prvom kongresu HPD-a 1924. godine održao je potpredsjednik Josip Pasarić referat *Označivanje puteva* (HP 1924, 166) koji završava peticijom vladu da primjeni sankcije na one koji ošteteju markacije.

Danas se markiranje razvilo u posebnu stručnu djelatnost koja

je regulirana pravilima i o kojoj se skrbi Komisija za planinarske puteve HPS. Radi suzbijanja šarenila HPS je propisao kako treba markirati i tiskao više izdanja priručnika za markaciste »Planinarski putovi« Zdenka Kristijana (prvo izdanje 1995.), a osim toga priređuje dvodnevne tečajeve s praktičnim vježbama na terenu. Na prigodnom skupu preko 50 markacista koncem 1993. u Zagrebu uručene su na svečani način prve iskaznice registriranim markacistima. Bili su to Vjenceslav Jurić te Vilma i Adolf Frančeski iz Zagreba, Ante Rukavina iz Gospića, Slavko Tomerlin iz Zadra, Miljenko Pavešić iz Rijeke, Josip Muha iz Osijeka i još neki (HP 1994, 93).

prof. dr. Željko Poljak

Vremeplov

1. 5. 1960. prvi puta organiziran Prvosvibanski skup alpinista u Aniči luci u Velikoj Paklenici

4. 5. 1993. Ivica Piljić iz Splita postaje predsjednik Svjetske sportsko penjačke federacije - prvi je Hrvat na čelu nekog međunarodnog sportskog saveza

15. 5. 1979. Stipe Božić, prvi Hrvat na najvišem vrhu svijeta Mount Everestu

17. 5. 1875. organiziran prvi izlet u povijesti hrv. planinarstva: Rude - Oštrc - Plešivica

19. 5. 2009. Na ekspediciji HPS-a sestre Darija i Iris Bostjančić popele se na Mt. Everest, a dva dana kasnije isto su učinile Milena Šijan i Ena Vrbek

20. 5. 1948. osnovan PD »Zagreb«, prvo planinarsko društvo u Hrvatskoj poslije Drugog svjetskog rata

21. 5. 2000. u Samoboru otvorena Hrvatska planinarska obilaznica sa 135 KT-a

29. 5. 1953. Novozelandanin Edmund Hillary i Šerpa Tenzing Norgay, članovi Britanske ekspedicije popeli su se na vrh svijeta Mt. Everest

Josip Majnarić (1928. - 2014.)

U Zagrebu je 1. ožujka 2014. nakon duge i teške bolesti preminuo dugogodišnji član, predsjednik i počasni predsjednik HPD-a »Zanatlija« iz Zagreba Josip Majnarić. Josip Majnarić rođen je 10. svibnja 1928. u Delnicama, a djetinjstvo koje je proveo među šumovitim vrhuncima Gorskog kotara ostavilo je u njemu neizbrisiv trag - ljubav prema planinama i hrvatskom kraju općenito. Putovi života doveli su ga kao i mnoge druge u Zagreb, gdje je kao majstor-kovinotokar postao članom zagrebačkog Udruga obrtnika, a od 1977. i HPD-a »Zanatlija«. Godine 1986. Josip Majnarić postao je povjerenik »Zanatlje« za promidžbenu djelatnost, 1989. dopredsjednik društva, a 1990. predsjednik. Tu je dužnost obnašao sve do 2004.

Kao vodič organizirao je više od stotinu raznovrsnih društvenih izleta, od pohoda na Medvednicu, pa sve do uspona na alpske vrhove. Mnogi planinari stasali su u planinarskim školama, kojih je organizirao ukupno šest. U njegovoj bogatoj planinarskoj karijeri vrijedi posebno istaknuti jedan jedinstveni rezultat: on je jedini deseterostruki obilaznik Kapelskog planinarskog puta, obilaznice koja se proteže od Mrkoplja u Gorskom kotaru do Klenovice u Primorju. Za taj je poduhvat nagrađen posebnim priznanjem Odbora koji skrbi o toj obilaznici.

Tijekom njegovih mandata na čelu »Zanatlje« izvedene su neke kapitalne akcije, ponajprije vezane za Hunjku na Medvednici. Prva akcija koju je inicirao i predvodio bilo je postavljanje raspela pored stare zgrade planinarskog skloništa na Hunjki 1994., a time je započela preobrazba Hunjke u važan planinarski lokalitet, kako je to vizionarski zamislio. Sljedeća na redu bila je najveća akcija koju je HPD »Zanatlija« ikada poduzeo – izgradnja nove zgrade na Hunjki. Nakon rušenja dotrajale »Rauchove lugarnice« i nebrojenih sati rada, nova je kuća zahvaljujući velikom zalaganju članstva, Udruga obrtnika Zagreb, i HPD-a, svečano otvorena 1997. Dakako, Joža je bio pokretač i koordinator tog opsežnog posla.

Nakon završetka radova na tom objektu, Majnarić se s rijetko viđenom energijom posvetio novom projektu – izgradnji planinarske i protupožarne piramide u neposrednoj blizini Hunjke. Mnogima neshvatljivom upornošću i entuzijazmom bacio se na razradu projekta i prikupljanje potrebnih dozvola i dokumenata. Ako uzmemu u obzir sve boljke sustava u kojem živimo, zvuči gotovo nevjerojatno da je pojedinac, sam bez aktivne podrške neke institucije, i sa skromnim finansijskim sredstvima uspio ishoditi pravovaljanu građevinsku dozvolu za takav zahtjevni objekt u Parku prirode, a upravo je to

uspjelo Josipu Majnariću. Gradnja piramide započela je uz pomoć HPS-a 2007., ali je nakon izgradnje temelja stala. Toplo se nadamo da će taj projekt biti nastavljen na dobrobit svih nas, a Joži u spomen.

Josip Majnarić bio je inicijator proslave Dana planinara HPD-a »Zanatlija« koji je vremenom prerastao u tradiciju, a također je organizirao svečanu proslavu 50. obljetnice društva. Tijekom svojeg dugogodišnjeg rada u planinarskoj udruzi, primio je brojna priznanja i nagrade. Među mnogima ističu se brončani, srebrni i zlatni znak HPS-a, srebrni i zlatni znak s vijencem te plaketa Planinarskog saveza Zagreba, te priznanja i zahvalnice brojnih društava s kojima je surađivao. Godine 1999. Majnarića je Izvršni odbor HPS-a proglašio planinarom godine, a 2001. za cijelokupan rad i doprinos planinarstvu primio je najznačajnije priznanje - plaketu naše krovne organizacije. Nakon odlaska s dužnosti aktivnog predsjednika, članovi HPD-a »Zanatlija« zahvalili su Josipu Majnariću za sve učinjeno proglašivši ga doživotnim počasnim predsjednikom.

Tomislav Muhić

Ivo Karača: Jaskanska planinarska priča

Povodom 100. obljetnice planinarstva u Jastrebarskom HPD »Jastrebarsko« izdao je reprezentativnu monografiju pod naslovom »Jaskanska planinarska priča«. Autor monografije je član toga društva Ivo Karača, profesor povijesti i zaljubljenik u planine i planinarenje. Knjiga ima 170 stranica i izrazito je slikovita jer obiluje zanimljivim fotografijama i ilustracijama koje nije bilo jednostavno prikupiti. Zadivljuje autorova predanost prikupljanju povijesne građe i ilustrativnog materijala - knjiga sadrži više od 450 ilustracija iz svih razdoblja razvijeta planinarstva u Jastrebarskom. Tvrdo je ukoričena, raskošno grafički opremljena i bez sumnje je dosad najvrednija planinarska publikacija izdana u Jastrebarskom.

Iz knjige je posebno dobro vidljivo koliko je planinarstvo duboko ukorijenjeno među raznovrsnim društvenim aktivnostima u Jastrebarskom, a ujedno i koliko su dosezi jaskanskog planinarstva duboko usaćeni u hrvatsko planinarstvo. Podsjetimo samo da je preporoditelj hrvatskog planinarstva Ivan Krajač na čelo HPD-a došao upravo iz Jastrebarskog, da HPD »Jastrebarsko« skrbi o jednom od najpopularnijih planinarskih domova u Hrvatskoj (dom »Žitnica« na Japetiću)

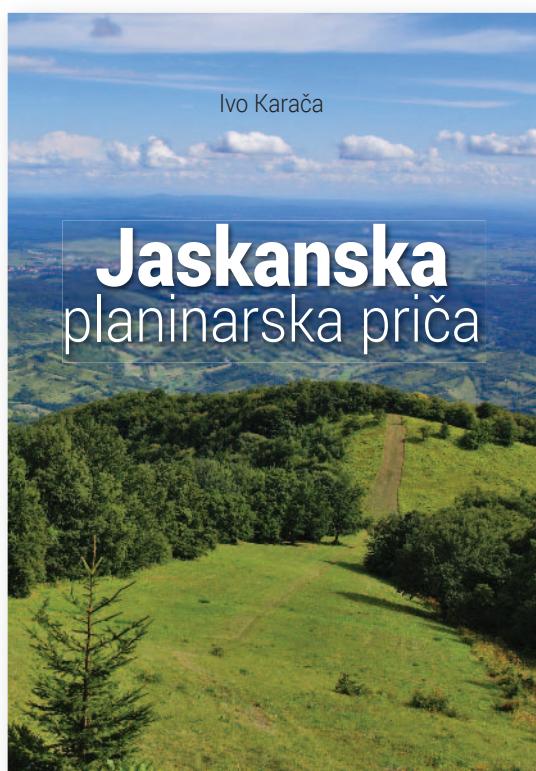

Autor knjige Ivo Karača

i o najstarijem planinarskom objektu koji je i danas u upotrebi - razglednoj piramidi prenesenoj 1960. sa Sljemenama na Japetić (piramida je otvorena davne 1889. godine). Osim predsjednika Krajača, Jastrebarsko je u proteklih 100 godina na čelo naše krovne udruge dalo i tajnika, predsjednika Izvršnog odbora HPS-a i pročelnika Vodičke službe HPS-a, a mnogi su se članovi društva istaknuli aktivnošću u svim djelatnostima HPS-a. Prije pet godina HPD »Jastrebarsko« bio je domaćin Dana hrvatskih planinara, a tom prigodom izdan je novi dnevnik Jaskanskog planinarskog puta. Jaskanska planinarska povijest obiluje brojnim zanimljivim događajima, i zato je listanje i čitanje ove knjige pravi užitak. Za razliku od većine povijesnih monografija, iako sadrži raznovrsne faktografske podatke, knjiga Ive Karače nije dosadna za čitanje baš zato što je bogatu povijest autor ispričao vlastitim riječima, kroz kratke »štikleće« - male planinarske priče kakve planinari rado među sobom prepričavaju pri druženju u planinama.

Knjiga je svečano predstavljena 21. ožujka, na dan kada je jaskansko planinarstvo stupilo u svoje drugo stoljeće. Na predstavljanju su o knjizi govorili predsjednik HPD-a »Jastrebarsko« Igor Plantaš, doajen jaskanskog planinarstva Mirko Kos, autor Ivo Karača, grafički urednik Alan Čaplar i direktor izdavačke kuće »Nova stvarnost« Zvonimir Maštović. Domaćinima su se biranim riječima i čestitkama obratili i predsjednik Izvršnog odbora HPS-a Vladimir Novak, predstavnici Grada Jastrebarskog i raznih sportskih udruga u tome gradu te predstavnici nekoliko prijateljskih planinarskih društava. U predstavljanju je sudjelovalo više od 200 ljudi, čime je to druženje bilo jedno od najvećih okupljanja povodom izlaska neke planinarske knjige.

Alan Čaplar

Prvo hrvatsko-slovensko otvoreno prvenstvo u lednom penjanju

Na poticaj Planinske zveze Slovenije krajem 2012. dogovoreno je da se organizira zajedničko hrvatsko-slovensko otvoreno prvenstvo u lednom penjanju. U obje zemlje postoji veliko zanimanje za spajanje scena lednih penjača kako bi se stvorili kontakti i dobra baza za reprezentacije obiju zemalja, koje već godinama sudjeluju u UIAA Svjetskom kupu u lednom penjanju. Također je izražena potreba za školovanjem za međunarodnog suca barem jednog kandidata iz Hrvatske. Nakon nekoliko razgovora s potencijalnim kandidatima, odlučili smo da će naš kandidat biti iskusan ledni penjač Siniša Atlija, dugogodišnji organizator utakmice u Bjelovaru.

Atlija i zamjenica pročelnika Komisije za alpinizam HPS-a Mia Vrbanac sudjelovali su na otvorenom dijelu sastanka Komisije za ledno penjanje UIAA u Bavšići (Slovenija) 15. i 16. lipnja 2013. Tamo su uspostavili brojne korisne kontakte i dogovorili sljedeći sastanak Komisije u Paklenici u travnju 2014. Dogovoreno je da će se dvije utakmice zajedničkog prvenstva održati u Hrvatskoj (Bjelovar, Zagreb), a jedna u Sloveniji (Mojsstrana). Prije početka prvenstva na hrvatski je preveden Pravilnik o natjecanjima u lednom penjanju (Mia Vrbanac i Krunoslav Užarević). Radi poboljšanja kvalitete rada reprezentacije donesen je Pravilnik o ledno-penjačkoj reprezentaciji.

Prvo kolo Hrvatsko-slovenskoga otvorenog prvenstva u lednom penjanju održano je 30. studenoga 2013. u Bjelovaru. Nažalost, odaziv slovenskih natjecatelja nije bio velik, ali se odazvao njihov ponajbolji natjecatelj i sadašnji omladinski svjetski prvak Janez Svoljšak. U ženskoj konkurenciji nije bilo dovoljno natjecateljica, pojavila se tek Morana Durbešić. Bjelovarci su kao i uvijek dobro organizirali utakmicu i druženje te su članovi malobrojne slovenske delegacije izrazili zadovoljstvo i iznenadenje odličnim uvjetima za dry-tooling na bjelovarskom vodotornju. Zanimljivo je bilo pojavljivanje natjecatelja iz sportskopenjačkih krugova koji su već na svojem prvom natjecanju ostvarili plasman u finale te izrazili želju za dalnjim natjecanjima i treniranjem. Poredak je bio sljedeći: 1. Janez Svoljšak (100 bodova), 2. Aleksandar Mataruga (80), 3. Damir Behlić (65), 4. Krunoslav Tomorad (55), 5. Tomislav Domitrović (51), 6. Boris Čujić (47), 7. Feđa Vilić (43), 8. Juraj Govorčin (40).

Druge kolo održano je u subotu 14. prosinca u Zagrebu u podsljemenskom tunelu. Slovenski natjecatelj Andrej Pečjak tom je prilikom pohvalio velik trud članova AO-a PDS-a »Velebit«, koji su i ove godine složili lijepo smjerovo i dobro ugostili publiku, natjecatelje i sve zainteresirane. Zbog većeg broja natjecatelja nego u Bjelovaru, suci su odlučili da će u finalu sudjelovati 10 najboljih iz kvalifikacija. U kvalifikacijama su se penjala

BOJAN HARON MARKČEVIĆ

Natjecanje na lednom prvenstvu

dva smjera. U ženskoj konkurenciji nije bilo natjecateljica. Poredak je bio sljedeći: 1. Dalibor Plaščar (100 bodova), 2. Krunoslav Tomorad (80), 3. Damir Behlić (65), 4. Juraj Govorčin (55), 5. Mario Musulin (51), 6. Mihael Štefić (47), 7. Siniša Atlija (43), 8. Feđa Vilić (40), 9. Krunoslav Užarević (37), 10. Andrej Pečjak (34).

Treće kolo održano je u nedjelju 16. ožujka 2014. u Češnjici (Slovenija). Zbog iznimno loše i čudljive zime nije bilo moguće organizirati utakmicu u Mojsstrani jer se slapovi uopće nisu zaledili. Odaziv natjecatelja iz Hrvatske bio je velik. Natjecanje je bilo odlično organizirano, penjala su se dva kvalifikacijska smjera i jedan finalni. Nakon utakmice dodijeljeni su pehari i nagrade pobednicima i ukupnim pobednicima Hrvatsko-slovenskoga otvorenog prvenstva u lednom penjanju, nakon čega je uslijedilo ugodno druženje uz planiranje sljedeće sezone. Ovaj put natjecale su se i tri devojke: slovenska alpinistica godine 2013. Nastja Davidova, bivša reprezentativka i povratnica Lucija Brkan te debitantica Marija Subotić koja je u nedjelju prvi puta primila cepine u ruke i uspješno se popela jednim smjerom. Poredak je bio sljedeći: 1. Janez Svoljšak (100 bodova), 2. Damir Behlić (80), 3. Mario Musulin (65), 4. Marko Petrunić (55), 5. Krunoslav Tomorad (51), 6. Juraj Govorčin (47), 7. Tine Andrejašić (43).

Ukupan poredak Hrvatsko-slovenskoga otvorenog prvenstva u lednom penjanju je sljedeći: 1. Damir Behlić (RAK), 2. Janez Svoljšak (AO Kranj), 3. Krunoslav Tomorad (AOV), 4. Juraj Govorčin (SPK »Durango«), 5. Mario Musulin (SPK »Vertikal«), 6. Dalibor Plaščar (AOV), 7. Feđa Vilić (AOŽ), 8. Aleksandar Mataruga (RAK), 9. Marko Petrunić (PD »Vučje bratstvo«), 10. Tomislav Domitrović (SPK »Ogulin«), 11. Mihael Štefić (SPK »Grip«), 12. Boris Čujić (AOV), 13. Siniša Atlija (SPK »Grip«), 14. Tine Andrejašić (AO »Ajdovščina«), 15. Krunoslav Užarević (AOV), 16. Andrej Pečjak (AO »Domžale«)

Iako je na natjecanjima izostao željeni broj natjecatelja, sezona je bila vrlo uspješna. Pobudila je veliko zanimanje za ledno penjanje kod mlađih natjecatelja, što zapravo i jest krajnji cilj ovih natjecanja – obnova baze natjecatelja hrvatske reprezentacije u Svjetskom kupu. Dogovoren je da će se i narednu godinu organizirati zajedničko prvenstvo. Sljedeći je korak našeg djelovanja bio organiziranje sastanka UIAA Komisije za ledno

penjanje u Paklenici 26. i 27. travnja 2014., a pred nama je organizacija zajedničkog logora/radionice za zainteresirane natjecatelje na Prvenstvu koja će se održati u rujnu 2014. pod vodstvom Siniše Atlje, Krunoslava Tomorada i Damira Behlića. Budući da su natjecatelji pokazali veliku volju, s njima treba nastaviti sustavno raditi kako bi se reprezentacija pomlađivala i kako bi u njoj vladao pozitivan duh.

Mia Vrbanac

VIJESTI

Više od 2000 planinara i izletnika na 32. »Papučkim jaglacima«

Lijepo vrijeme u nedjelju 23. ožujka motiviralo je brojne planinare i planinarska društva za dolazak na tradicionalne »Papučke jaglace« u Velikoj. U toj tradicionalnoj akciji sudjelovala su sva slavonska društva, a pridružili su im se i članovi PD-a »Medveščak« iz Zagreba, HPD-a »Bilo« iz Koprivnice, HPD-a »Sisak« iz Siska, PD-a »Runolist« iz Orlanjske Dubice, PD-a »Stubičan« iz Stubice, PD-a »Čičak« iz Orašja i drugi. Vrijedi istaknuti da je uza članove četrdesetak planinarskih društava bilo

i mnogo učenika iz osnovnih škola »Antun Kanižić« iz Požege, »Blaž Tadijanović« iz Slavonskog Broda i »Vladimir Nazor« iz Gornje Vrbe. Po prvi put stigli su i izletnici iz udruge »Sv. Antun« iz Batrine, ZD-a »Rama« iz Pleternice, mladi nogometari NK-a »Požega«, Društvo sportske rekreacije »Uljanik« iz Pule, Gradske saveze za sportsku rekreaciju iz Osijeka i drugi.

Okupljene planinare i izletnike pozdravili su na početku pohoda predsjednik HPD-a »Sokolovac« iz Požege Predrag Livak, načelnik Općine Velika Vlado Boban, ravnateljica Parka prirode »Papuk« Kristina

Nepregledno mnoštvo planinara i izletnika pred domom Lapjak (snimak s terase)

Okupljanje na početku »Papučkih jaglaca«

Kožić i župan Požeško-slavonske županije Alojz Tomašević. Nakon promocije koračnice požeških planinara koju je izveo planinarski zbor »Sokolovac« izletnici su krenuli na planinarske izlete u pratinji društvenih vodiča. Na putu je bilo mnogo jaglaca i drugog proljetnog cvijeća pa su sudionici pohoda mogli uživati u punoj ljepoti ranoga proljeća na Papuku. Po povratku s izleta sudionicima pohoda ponuđen je planinarski ručak (grah s rebarcima, sarma i čobanac), a nakon toga, po običaju, organizirano je poslijepodnevno planinarsko druženje.

Zadovoljstvo 32. »Papučkim jaglacima« izrazili su brojni sudionici, ali i organizator, te suorganizatori. Doista je bilo vrijedno biti na ovogodišnjim »Papučkim jaglacima«!

dr. Antun Lovrić

Kolijevkom hrvatske državnosti po Kozjaku

U povodu dana Grada Kaštela, a u organizaciji HPD-a »Ante Bedalov«, održan je 1. i 2. ožujka 2014. tradicionalni planinarski pohod putom »Kolijevkom hrvatske državnosti«.

Unatoč vremenskim prognozama koje su najavljuvale jako jugo te obilnu kišu i grmljavinu, hrabri planinari iz svih krajeva Lijepa Naše ipak su se okupili na početku pohoda. Hodali su po Kozjaku i zaustavljali se kod kontrolnih točaka da bi poslušali priče o bogatoj hrvatskoj povijesti. U dva dana imali su priliku mnogo toga lijepoga vidjeti i doživjeti. Povremena kiša nije omela dobro raspoloženje. Sudionici su uživali u dobroj hrani koju su pripremali vrijedni domaćini (naviše domaćice), a bilo je i pjesme. Na odlasku osmijeh, prijateljski stisak ruke i riječ hvale mnogo govore.

HPD »Ante Bedalov« zahvaljuje svim društvima koja su sudjelovala, a posebno HGSS-u Stanici Split, koja je osiguravala sudionike. Zahvaljujemo i spon-

zorima, bez kojih ova planinarska manifestacija ne bi bila uspješna. Među njima su bili Grad Kaštela, Marina Kaštela, »Ribola« d. o. o., Mesna industrija »Pivac«, caffe bar »Rato«, mesar Frane Ivanda, mesnica »Mrki«, »Vagros« d. o. o. Zagreb – ispostava Stobreć, trgovачki obrt »Marija«, pekara »Still«, Crveni križ i drugi.

U pohodu je sudjelovao i dopredsjednik HPS-a Tomislav Čanić. Ovogodišnju manifestaciju obogatili smo novom planinarskom inicijativom, sadnjom »Drvoreda smiraja«. Unatoč lošem vremenu posađeno je dvadeset stabala. Kupili su ih i posadili planinari iz Zagreba, Gospića, Splita, Mljeti i Kaštela. Akcija se nastavlja u ožujku i travnju, dok se ne posadi drvored od sto stabala.

HPD »Ante Bedalov«

HPD »Kozjak« izabrao novu upravu

Na redovnoj Skupštini održanoj 3. ožujka u Gradskoj vijećnici Grada Kaštela, uz prisustvo brojnih članova, razriješeni su dosadašnji Upravni odbor, Sud časti i Nadzorni odbor te voditelji sekcija. Izvještaj o radu u protekle četiri godine podnio je dosadašnji predsjednik Domagoj Božin, a izvješće o finansijskom poslovanju predsjednica Nadzornog odbora Marija Antičević. Oba su izvješća prihvaćena jednoglasno. Potom su na prijedlog predsjedavajućeg Skupštine izabrani članovi novog Upravnog odbora. Za predsjednika je izabran Tomislav Prolić, za dopredsjednika Ivica Perković, tajnicu Marija Antičević, pročelnika izletničke sekcije Mario Špar, pročelnika markacijske sekcije Ivica Bilo-brk, pročelnika ekosekcije Damir Ajduković, pročelnika fotosekcije Ante Majić, pročelnika gospodarske sekcije Marinko Ljubenkov i za pročelnika veteranske sekcije Špirko Domljanović. Izabran je i Nadzorni odbor u koji su ušli Ladislav Barić, Jurica Luketić i Domagoj Božin, a u Sud časti izabrani su Srećko Soldo, Katruša Kokić i Nada Domljanović. Pred novim je Upravnim odborom skoro organiziranje svećane skupštine, na kojoj će biti obilježeno 65 godina uspješnog djelovanja Društva.

Špirko Domljanović

Novo vodstvo HPD-a »Kozjak«

90 godina planinarstva u Bjelovaru

Na poticaj šefa željezničke postaje Bjelovar i člana HPD-ove Središnjice u Zagrebu Viktora Borovečkog u Bjelovaru je 30. lipnja 1924. osnovana podružnica HPD-a. Nazvana je »Bilo-gora«, a za prvog predsjednika izabran je inicijator Viktor Borovečki. Na prvom društvenom izletu 7. srpnja 1924. na Plitvička jezera sudjelovalo je deset članova.

Tijekom Drugoga svjetskog rata HPD je raspušten, a planinarsko djelovanje u Bjelovaru nastavilo se 1946. u okviru planinarske sekcije Fiskulturnog društva »Bjelovar«. Kada su se stekli uvjeti za osnivanje samostalnih društava ta je sekcija 18. lipnja 1948. donijela odluku o osnivanju planinarskog društva »Bjelovar«. Gradnja planinarskog doma na Kamenitovcu započela je već 13. kolovoza 1949., a dom je otvoren 5. kolovoza 1951. Društvo je nastavilo djelovati pod imenom »Bilogora«.

Razdoblje od 2009. do 2013. može se smatrati veoma uspješnim. Dovršeno je uređenje potkrovila planinarskog doma »Kamenitovac«, s čijim se uređenjem započelo 2009. U potkrovilju je sada spavaonica s 40 madracima, uređena u planinarskom stilu, te sanitarni čvor s kompletnom vodovodnom i kanalizacijskom infrastrukturom. Uređenje dječjeg igrališta pored planinarskog doma izvedeno je montiranjem tobogana s kućicom, tri nova ekološka koša za odlaganje otpadaka te izmjenom gornje površine na četiri vanjska stola i osam klupa, dok su postojeće sprave obojene i površina uređena sijanjem trave.

Društvo je bilo vrlo uspješno i u planinarskom djelovanju. Članovi su obišli gotovo sve planine u Hrvatskoj, a izvan granica najviše vrhove Slovenije, Austrije, Češke, Slovačke, Poljske, Crne Gore, Bugarske, Grčke, Egipta i Maroka. Najveći visinski uspjeh postignut je 3. srpnja prošle godine kad je član »Bilogore« kao drugi Hrvat ispenjao 5034 metra visok vrh Kazbek na Velikom Kavkazu u Gruziji. Prema pisanim dokumentima, prije njega na tom je vrhu 2. srpnja 1902. bio profesor Belario Lengyel iz Rijeke. U aklimatizacijskom je usponu prije toga na planini Aragatz u Armeniji (nema zapisa o hrvatskim planinarama) ispenjao Južni vrh (3983 m) i Sjeverni vrh (4090 m). U suradnji s HGSS Stanicom Bjelovar organizirane su dvije opće planinarske škole, na kojima je osnovno planinarsko obrazovanje dobilo 60 planinara, te jedna planinarska škola za članove Društva prijatelja prirode »Ivanić-Grad«. Novoosnovana ekološka sekcija HPD-a »Bilogora« aktivno se uključila u uređenje okoliša planinarskog doma izradom kućica za ptice i osmišljavanjem uređenja poučne plohe. Nakon osam godina ponovno je okupljena Visokogorska sekcija, kojoj je cilj organiziranje pohoda u visoka gorja. U siječnju 2012. otvorena je društvena knjižnica, koja sadrži vodiče, knjige, karte, monografije i drugu literaturu. Petero članova

Tradicionalna akcija »Proljeće na Bilogori«

školovalo se za vodiče društvenih izleta. Dva su člana u osmodnevnoj turi obišla Slavonski planinarski put i stekla posebno priznanje Slavonskoga planinarskog saveza (oni su prvi kojima je to uspjelo otkad je prošrena trasa SPP-a). Jedan član stekao je naslov »Biokovski vuk«, što ga dobivaju planinari koji uzdužno alpskim stilom prođu sto kilometara Biokova i divljeg Rilića. Svake godine trećeg vikenda u travnju organizirali smo akciju »Proljeće na Bilogori«. Obilježena je nova kružna planinarska staza »Bilogorska šetnica«, duga 12 km, koja vodi preko Orovačkih vinograda i Pohajdinog bunara natrag prema Kamenitovcu. Na planinarskim predavanjima i projekcijama fotografija govorilo se o Maroku, Zermattu, Indoneziji, Bugarskoj, Grčkoj, Turskoj, Gruziji i Armeniji, Grossglockneru, putovanju kroz petnaest afričkih država i Dolomitima.

Proslava 90. obljetnice planinarstva u Bjelovaru HPD »Bilogora« započela je svečanom skupštinom na kojoj su zaslužnim članovima dodijeljena priznanja za dugogodišnji doprinos, a društvima za suradnju i potporu. Proglašeni su i pobjednici fotonatječaja »Oblici u stijeni i drvetu«, a sve je završilo projekcijom Milana Rajšića »U društvu bogova Hermesa i Argusa«

Zastava HPD-a »Bilogora« na Kazbeku (5034 m) u Gruziji (Kavkaz)

Okupljeni planinari na početku 17. proljeća na Bilogori 13. travnja ove godine

Cincara održana je 23. ožujka skupština PD-a »Cincar« iz Livna. Osim domaćih planinara, sudjelovali su predsjednik Planinarskog saveza Herceg-Bosne Branko Bago, predsjednik HPD-a »Pločno« iz Posušja Mario Bonić te Mirko Bjelan i Zoran Šarin iz prijateljskoga PD-a »Knezgrad« iz Lovrana. Na skupštini su izneseni podaci o brojnim akcijama, izletima i pohodima, izgradnji velebnog doma, povećanju broja članova, ostvarenju dobre suradnje s mnogim planinarskim i drugim srodnim društvima, pokretanju internetske stranice i brojnim drugim vrijednim ostvarenjima. Predsjednik »Cincara« Ivo Čeko zahvalio se na suradnji u proteklih šesnaest godina koliko je obavljao predsjedničku dužnost. Svim pojedincima koji su dosad obnašali dužnosti u Upravnom i Nadzorom odboru te Sudu časti izrečena je velika zahvalnost za trud, nesebičnost i samoprijegor koji su trajno iskazivali u radu, a posebno je istaknuta velika zasluga dosadašnjega predsjednika Ive Čeke u izgradnji planinarskoga doma, prikupljanju novčanih sredstava i uspješnom vođenju Društva u dugom razdoblju. On pak nije mogao sakriti zadovoljstvo što je vođenje društva povjereno novim snagama i obećao da će ubuduće uvijek biti spremam svoje bogato

planinarsko iskustvo staviti na raspolaganje radi promicanja i napretka planinarstva.

Za novog predsjednika društva imenovan je Branko Knežević, za dopredsjednika Andelko Kelava, a dužnost tajnika preuzeo je Hrvoje Bobetić. Društvo će s novim kormilarima nastaviti s redovitim planinarskim aktivnostima. Glavna zadaća u sljedećem mandatu bit će nabava terenskog vozila, popravak ceste od Velikih Kablića do planinarskoga doma te postavljanje oznaka za orijentaciju po Kruzima i prema Cincaru.

Na kraju skupštine najstarijem je članu Društva Peri Maglici uručena zahvalnica za velik doprinos izgradnji doma i razvitku planinarstva u Livnu. Nakon završetka rada druženje se nastavilo u prijateljskom ozračju oživljavanjem uspomena sa zajedničkih izleta, pohoda i raznih prigodnih okupljanja.

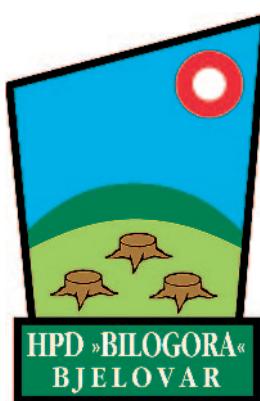
Hrvoje Bobetić

Upotreba GPS uređaja za vodiče – vježba Stanice vodiča Karlovac

U organizaciji Stanice planinarskih vodiča Karlovac održana je u nedjelju 16. ožujka u planinarskom domu »Mladen Polović« na Vinici kod Duge Rese vježba korištenja GPS uređaja u planini. Sudjelovao je 21 planinarski vodič. U teoriji i praksi sudionici su uspješno usvojili ili unaprijedili vještinu orijentacije uz pomoć suvremene tehnologije.

Budući da planinarske karte zastarijevaju, planinarske staze zabilježene GPS uređajem i obrađene u GIS aplikaciji pružaju veću sigurnost kretanja i boravka u prirodi. Korisnici GPS uređaja u svakom trenutku mogu na zaslonu dobiti prikaz svoje stojne točke, što omogućuje bolje snalaženje u prostoru. Važnost GPS uređaja posebno dolazi do izražaja u onim planinskim područjima u kojima je zbog nepoznatoga, teško prohodnog ili jednoličnog krajolika orijentacija teška.

Darko Grba

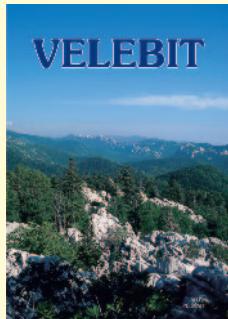
Vježba planinarskih vodiča na Vinici

KALENDAR AKCIJA

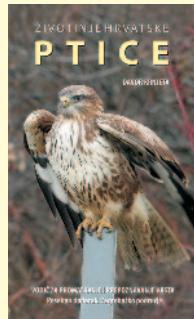
- 11. 5. 39. memorijal Andrije Petrića**
PD Opatija, Opatija
Boris Petrić, 091/97-30-923
- 17. - 18. 5. 4. Pohod slavonskim planinama**
Krndija, pl. kuća Borovik - pl. kuća Tivanovo - pl. dom Jankovac
Slavonski planinarski savez, Osijek
slavonski.planinari@gmail.com
Otmar Tosenberger, 091/18-14-119
Berislav Tkalač, 099/67-64-736,
btkalac@gmail.com
- 17. - 18. 5. Dani planinara Dalmacije**
Kozjak, Škopljanci
PS Županije splitsko-dalmatinske / PK Split, Split
- 17. 5. Otvorene proširene obilaznice Lički gorski biseri**
Markovića rudine - Ličko Lešće - M. rudine - Čovići
PD Željezničar, Gospić
Milan Klobočar, 099/68-53-080
- 18. 5. Japetićev pohod i Šojka trek**
Samoborsko gorje i Žumberak
HPD Japetić, Samobor
Antun Pavlin, antun.pavlin@gmail.com
- 18. 5. Dan PD-a Medveščak - 20. obljetnica**
PD Medveščak, Zagreb
Iva Kurek, 098/585-758
- 18. 5. 65. obljetnica HPD-a Platak**
Platak
HPD Platak, Rijeka
Josip Jurasić, 098/849-508
- 18. 5. Dan HPD-a Belecgrad, ljetni susret planinara na Belecgradu**
Ivanščica, pl. kuća Belecgrad
HPD Belecgrad, Belec
Stjepan Hanžek, stjepan@loborfest.com,
091/79-41-399
- 18. 5. 17. planinarski pohod kanjonom rijeke Kupe**
Brod Moravice - Šimatovo - rijeka Kupa
PD Vršak, Brod Moravice
Emil Tušek, 091/57-61-430, tusek.emil@gmail.com
- 24. 5. PI. pohod Urbanovo**
Štrigova - Sv. Urban - Štrigova
HPD Železna gora, Čakovec
Zoran Marciuš, 098/90-24-171
- 24. 5. Obilazak Belišćanskog podravskog pješačkog puta**
Belišće, obala Drave
HPD Belišće, Belišće
hpd.belisce@gmail.com
Zdravko Kovač, 098/464-968
Mila Andrić, 098/93-79-960
- 25. 5. Pohod zabočkim krajem**
okolica Zaboka
PD Zagorske steze, Zabok
pd.zagorske.steze@kr.t-com.hr
Nikola Turk, 098/16-34-872
Branko Kraljić, 098/351-363
- 25. 5. 25. pohod Pješačenjem do zdravlja**
Crikvenica, Vinodol
PD Strilež, Crikvenica
info@pd-strilez.hr
Tanja Malovoz, 091/25-09-878
- 25. 5. Pohod zapadnom Medvednicom**
Zapadna Medvednica
PD Vrapče, Zagreb
Marijan Herceg, 098/207-387
Dragutin Valečić, 098/491-717
- 25. 5. Susret planinara pjesnika i slikara na Sovskom jezeru**
Dilj gora, Sovsko jezero
HPD Sokolovac, Požega
Antun Lovrić, antun.lovric@gmail.com
- 25. 5. Memorijalni pohod na Korenski vrh**
kuća PU Panos na Poljani - Panos - Kuterevo - Korenski vrh
PU Panos, Kuterevo
pup.kuterevo@gmail.com
Milan Burić, 099/80-60-360
Dražen Draženović, 091/17-71-344
- 31. 5. - 1. 6. Dan PD-a »Mališćak«**
Papuk: Velika - Mališćak
PD Mališćak, Velika
Tomislav Jurić, juraktc@gmail.com,
098/16-61-480
Mario Perić, mperic2@gmail.com, 098/16-04-468
- 1. 6. Virovitički susret planinara**
Bilogora, 1. virovitički ribnjak
HPD Papuk, Virovitica
Vladimir Subota, 098/16-84-839
Zlatko Pleško, 098/13-78-306
- 1. 6. Dan planinara MIV-a**
Etno park Gradišće
HPD MIV, Varaždin
Ladislav Novak, 098/92-55-090
- 1. 6. Pinklec na pleča - pohod od Svetе Nedelje do Okića**
Samoborsko gorje: Sveti Nedelja - Svetonedeljski breg - Mala Gorica - Molvička šuma - Falaščak - Sveti Martin pod Okićem - Podgrađe - Okić
PD Pinklec, Sveta Nedelja
pinklec.info@gmail.com
Željko Hajtok, 091/44-46-080

8. 6.	Antunovski piknik Našice PD Krndija, Našice PD Krndija, Našice, 031/495-989	14. 6.	14. Memorijal Boris Bogević Veli Brgud – Lome – Jelenjak – Veli Brgud PD HP i HT Učka, Rijeka Ilija Blatančić, 098/305-831 Matija Perić, 098/305-832, matija.peric@ri.t-com.hr
8. 6.	Pohod po Goranskom planinarskom putu Gorski kotar HPD Zagreb-Matica, Zagreb	15. 6.	Dan istarskih planinara i otvorenje 1. dionice Europskog pješačkog puta E12 kroz Hrvatsku Plovanija - Tar HPS i Istarski planinarski savez Vladimir Rojnić, 098/366-101
8. 6.	2. memorijalni uspon Andelko Ivančić na Višnjevicu i proslava 25. obljetnice Ravnogorskog planinarskog puta Višnjevica HPD Višnjevica, Ravna Gora Goran Belobrajdić, 091/51-16-278	15. 6.	Dan HPD-a Milengrad Ivanščica, pl. dom Lujčekova hiža HPD Milengrad, Budinščina Franjo Jagić, 098/557-095 pl. dom Lujčekova hiža, 098/557-095
14. 6.	Proslava 40. obljetnice PD-a Naftaplin Medvednica, »Risova jazbina« PD Naftaplin, Zagreb Marijan Pavlek, 091/23-56-061	15. 6.	Dan HPD-a Zanatlija Zagreb Medvednica, pl. kuća Hunjka HPD Zanatlija, Zagreb hpd.zanatlija.zg@gmail.com
14. 6.	Proljetni pohod na Žumberak Žumberak, pl. dom Boris Farkaš, Sekulići PŠK Trešnjevka - Monter, Zagreb Josipa Kljajić, 091/48-12-143 Ljerka Farkaš, 091/14-17-901	15. 6.	11. pohod Lipanj u Lipiku Lipik - izvor Točak - Begovača - Rogoljica - Omanovac HPD Lipa, Lipik Josip Šuprina, 095/90-04-867, josip.suprina@gmail.com

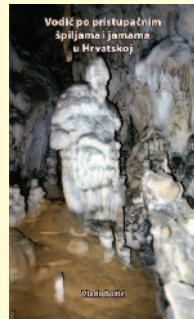
PREKO 60% POPUSTA !!!

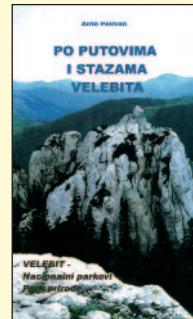
VELEBIT
Autor: Ante Pelivan
- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
CIJENA: 190,00 kn

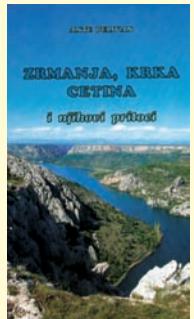
PTICE
Autor: Davor Krnjeta
- format 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 260,00 kn

VODIĆ PO PRISTUPAČNIM ŠPILJAMA I JAMAMA U HRVATSKOJ
Autor: Vlado Božić
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 300 stranica
- tvrdi uvez
CIJENA: 210,00 kn

PO PUTOVIMA I STAZAMA VELEBITA
Autor: Ante Pelivan
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 240 stranica
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

ZRMANJA, KRKA, CETINA i njihovi pritoci
Autor: Ante Pelivan
- bogato ilustrirani vodič
- format 21 x 12,5 cm
- 192 stranice
- meki uvez
CIJENA: 60,00 kn

Ukupna cijena za svih 5 knjiga je 780,00 kn
Sadašnja AKCIJSKA cijena je 290,00 kn
 Knjige se prodaju samo u kompletu, a ne pojedinačno. (poštarnica uključena u cijenu)

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica
Tel. 01/621 88 72, Fax: 01/6234-058
e-mail: ekoloski.glasnik@zg.t-com.hr
ekoloski.glasnik@gmail.com

HRVATSKI PLANINARSKI SAVEZ
HPD »VINICA« DUGA RESA

DANI HRVATSKIH PLANINARA

Vinica - Duga Resa
28. - 29 lipnja 2014.

subota 28. lipnja

od 8 h - okupljanje na gradskom kupalištu
do 10 h - polasci na organizirane izlete na
Martinščak, Vinicu, Sv. Rok, Roganac i
vožnja čamcima po Mrežnici
14 h - ručak
16 h - svečano otvorenje Dana hrvatskih planinara
21 h - planinarska noć

nedjelja 29. lipnja

od 8 do 10 h - polasci na organizirane izlete na
Martinščak, Vinicu, Sv. Rok, Roganac
i vožnja čamcima po Mrežnici
16 h - zatvaranje skupa

podrobnije informacije:
www.hps.hr i www.hpd-vinica.hr

www.iglusport.hr

BE BOLD
www.millet.fr

NO SEAM LTK ZIP SS

Tehnička aktivna muška majica kratkih rukava namijenjena za sportske aktivnosti. Kratki rukava i povišenog ovratnika s patent zatvaračem. Konstrukcija bez šavova na mjestima trenja za udobnost i funkcionalnost. Gustoča i prozračnost materijala pažljivo je birana kako bi pomogla bojem odvajaju vlage i bržem sušenju na kritičnim mjestima. Pojačanja na ramenima.

